

Modellező eszközök, kódgenerálás

Rendszermodellezés 2020.

**Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék**

MOTIVÁCIÓ: MI A KÓD SZEMANTIKÁJA?

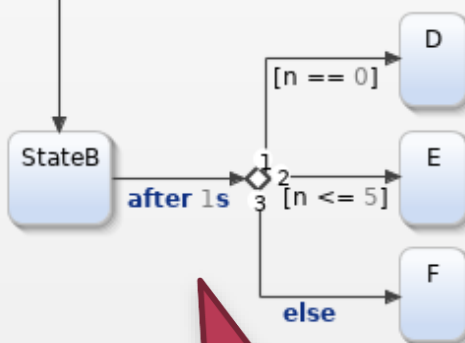
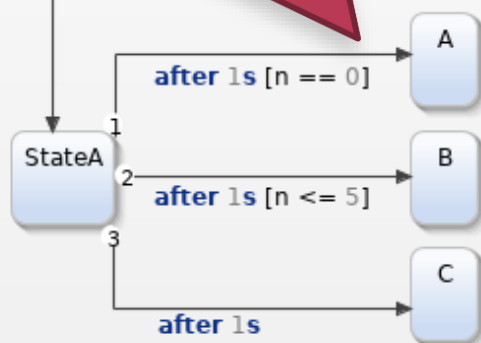
Példa: Házi feladat 2019.

- „egy programhiba miatt egyes esetekben hibásan működik, így a kiértékelő tévesen hibát fog jelezni....”
- Feladat
  - Azonos időzítésű...
  - Egymással akár átfedő őrfeltételű ($x=1$, $x<5$)...
  - Különböző tranzíciók kezelése

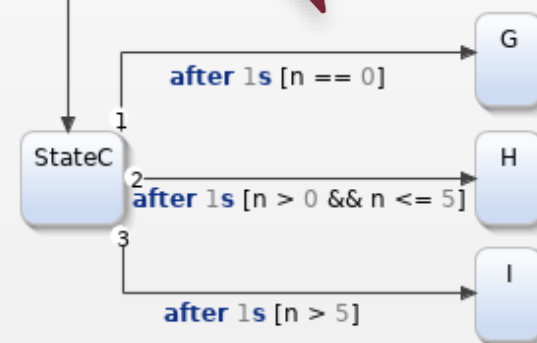
Lehetséges megoldások

main region

Prioritás használata
→ Események kiértékelése
befolyásolta!

Egymást explicit
kizáró őrfeltételek

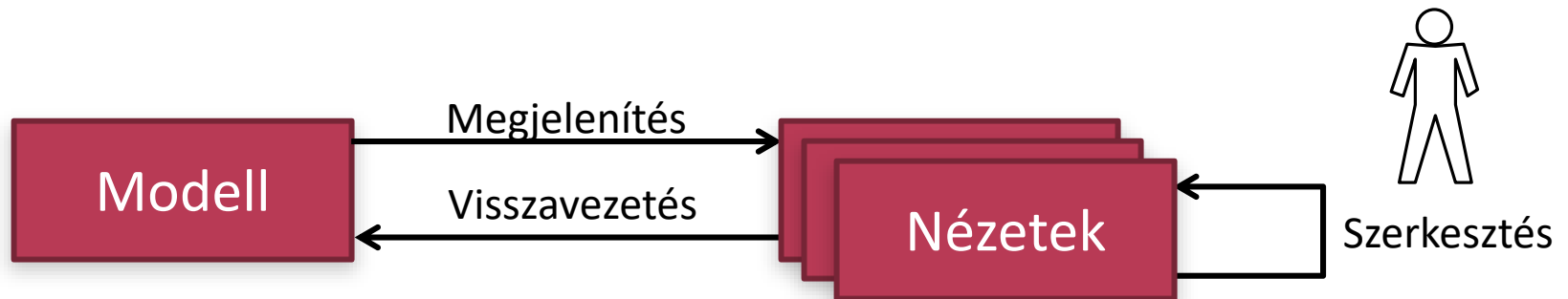

Choice + default ág

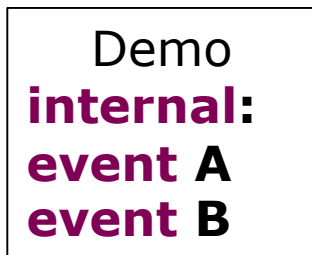
Miről lesz szó?

- Modellező eszközök funkciói
- Kódgenerálás
- Esettanulmány

Modellező eszközök funkciói

Szöveges

Grafikus

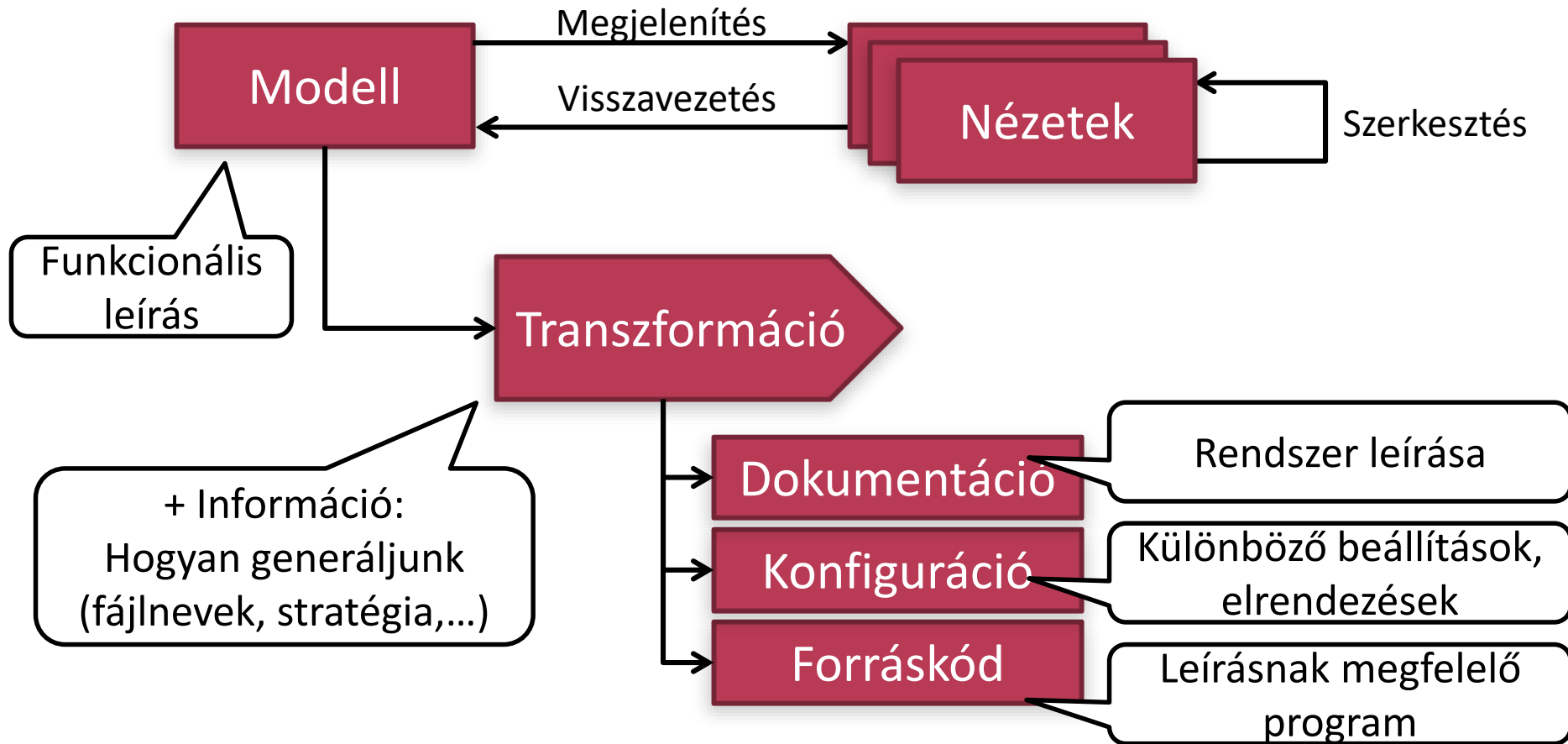
Egyéb szerkesztőfelületek

Properties

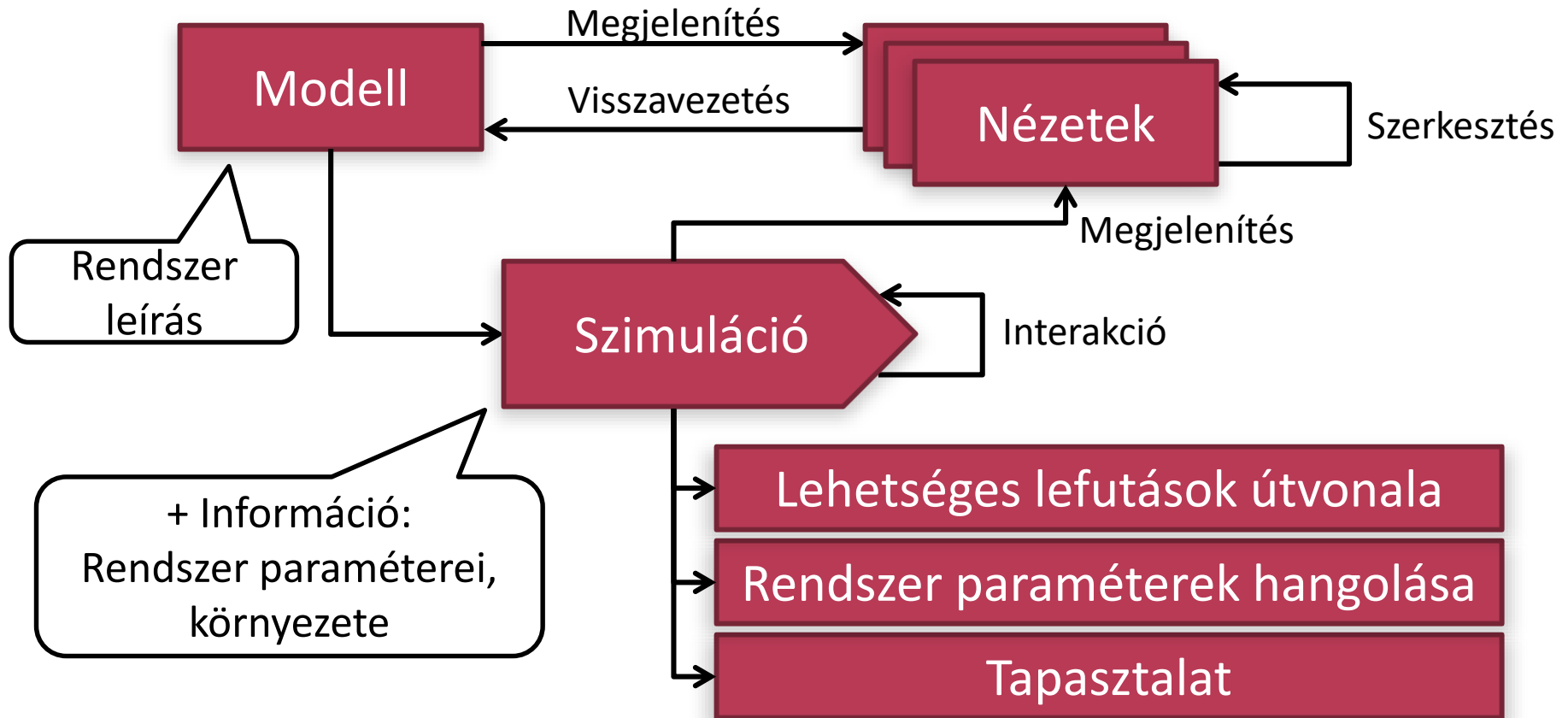
S State READY

Model	State Name:
Appearance	READY
	entry/ Display.text = "Ready to play"
	entry/ Display.blackDisplay = -1
	entry/ Display.whiteDisplay = -1

Modellező eszközök funkciói

Modellező eszközök funkciói

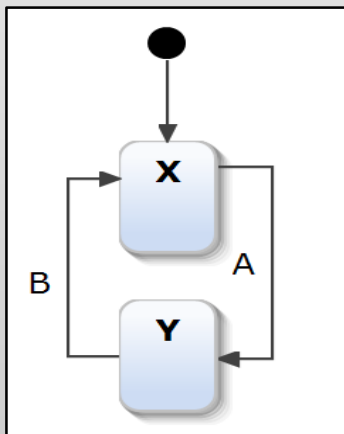

MODELLEZŐ ESZKÖZÖK

Yakindu modellezési funkciói

Konkrét szintaxis
(Szerkesztők)

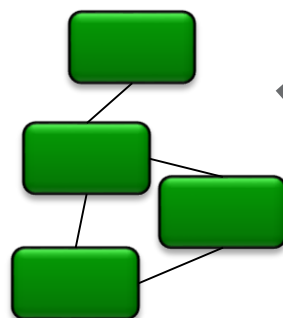
Grafikus

Szöveges

Demo
internal:
event A
event B

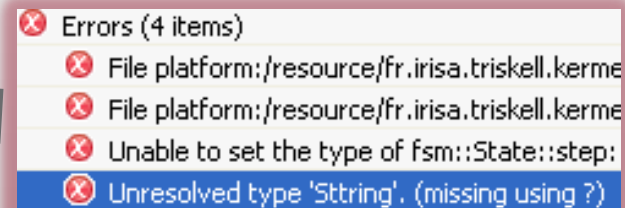
Szintaxis → Szemantika

Modell
(Absztrakt szintaxis)

Modellező funkciók

Ellenőrzés

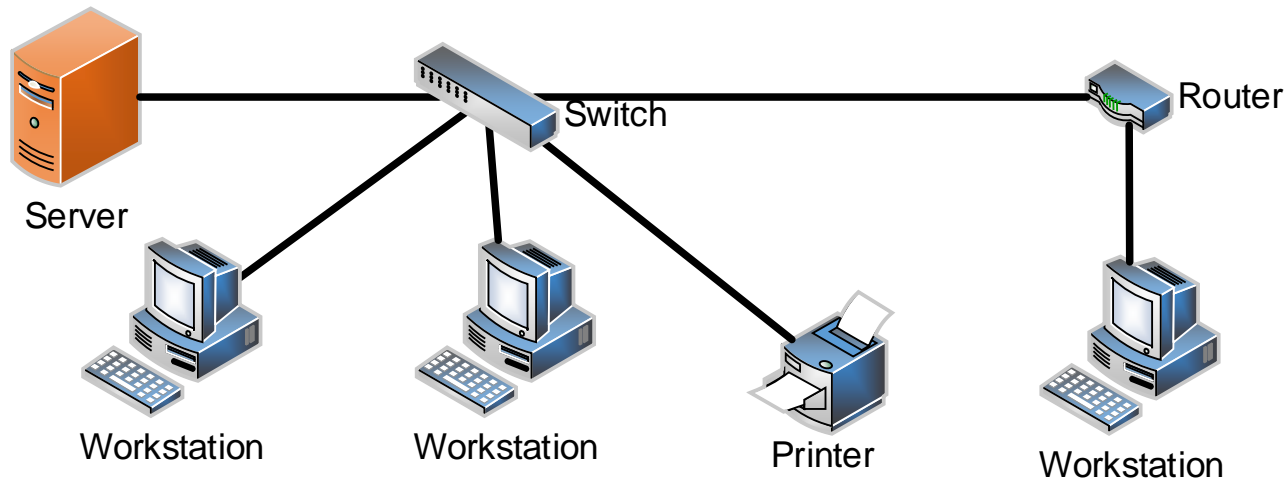
Kódgenerálás

```
</membership>  
<profile defaultProvider="Sitefinity">  
<providers>  
<clear/>  
<add name="Sitefinity" connectionS  
</providers>  
<properties>  
<add name="FirstName"/>  
<add name="LastName"/>  
<!-- SNP specific properties -->  
<add name="NickName" />  
<add name="Gender" />
```

(Forráskód, dokumentáció,
konfiguráció)

Absztrakt szintaxis

- **Definíció:** a szerkesztés alatt álló rendszermodell strukturális modellje.
  - A modell felépítésének modellje???
- Modellező program kezeli
- Emlékeztető: strukturális modell = **gráf**
  - **csomópontok, élek és tulajdonságok gráfja**

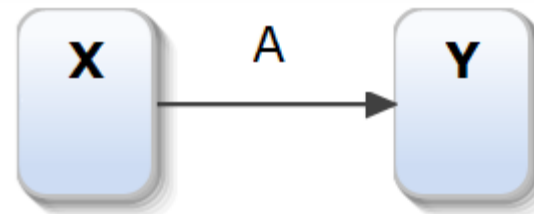

Absztrakt szintaxis példa: Yakindu

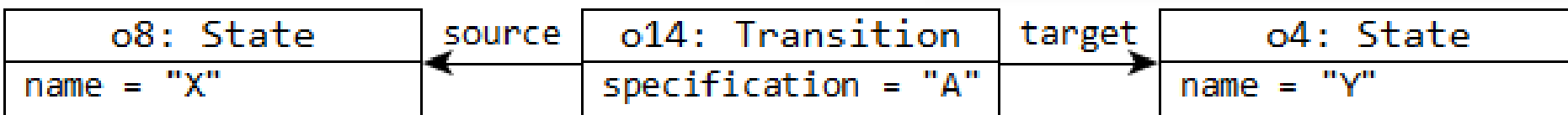
Kérdés:

Hogyan készítenénk modellező programot?

Példa: Yakindu modell

Absztrakt szintaxis

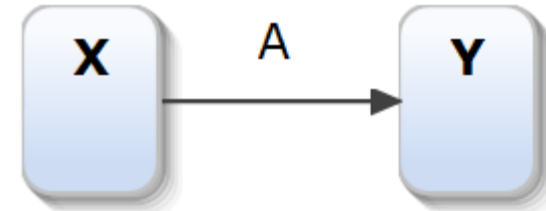

Absztrakt szintaxis példa: Yakindu

Kérdés:

Hogyan készítenénk modellező programot?

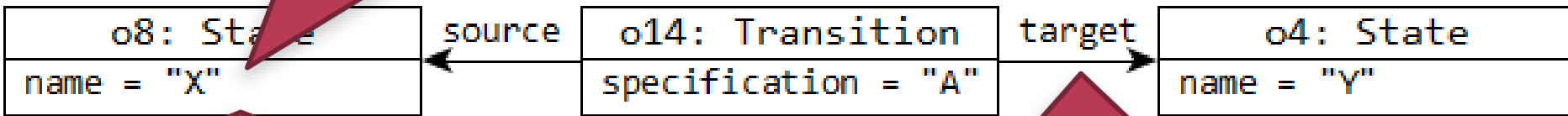
Példa: Yakindu modell

Neveket String-ként tároljuk

```
name = "X"
```

Absztrakt szintaxis

Modellelemeket objektumként

Kapcsolatokat "pointerekkel"

Válasz: objektum-orientált program + Extra funkciók

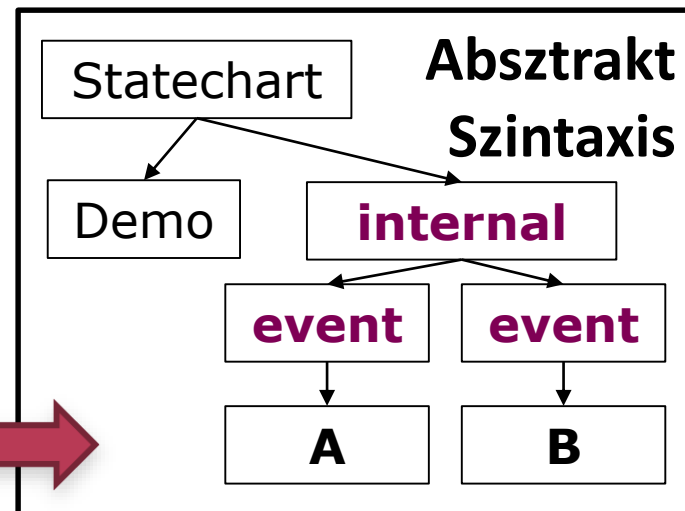
Konkrét szintaxis: Szöveges szintaxis

- **Cél:** konkrét megjelenítés $\Leftrightarrow$ mögöttes modell
- Szöveges szintaxis (programozási nyelv)
  - Feladat: Szöveg $\Leftrightarrow$ Modell
  - Nyelvtani szabályok alapján

Demo
internal:
event A
event B

Nyelvtan

```
<Statechart> ::= <Name> <Interface>*  
<Interface> ::= ("internal" | <Name>) ":"  
                <Event>*  
<Event> ::= "event" <Name>  
<Name> ::= ...
```

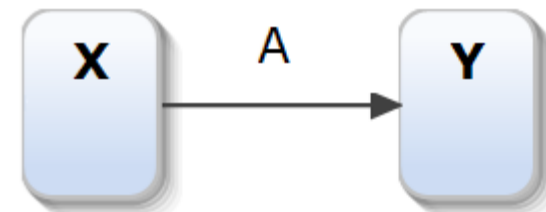

Megfelelő technológiákkal (pl. Xtext) könnyű saját modellező / programozási nyelvet csinálni!

Konkrét szintaxis: Grafikus szintaxis

■ Grafikus szintaxis (Diagram)

- Feladat: Diagram $\leftrightarrow$ Modell
- Könnyebben átlátható, nehezebben írható
- **Nézeti modell szabályok**

Feltétel a modellen

Id*:

Domain Class*:

Semantic Candidates Expression:

Diagram elem létrehozása

Label Alignment: Left Center Right

Label Expression:

Label Position:

Color*:

Label Color*:

Border Color*:

Feltétel a modellben teljesül $\rightarrow$ Diagram elem létrejön
Diagram változik $\rightarrow$ Modell változik

Konkrét szintaxis: Grafikus szintaxis

Eredmény:

The screenshot shows a graphical modeling tool interface. At the top is a toolbar with various icons for editing and navigation. Below the toolbar, two states are visible: 'X' (a solid blue square) and 'Y' (a dashed blue square). Below the diagram is a 'Properties' panel for 'State Y'. The panel has tabs for 'Properties' and 'Problems', and a sub-tab for 'State Y'. The 'State Y' sub-tab is active, showing a table of properties and their values.

Property	Value
State Y	
Composite	☒ false
Documentation	☐
Incoming Transitions	→ X -> Y (A)
Leaf	☒ true
Name	☐ Y

Megfelelő technológiákkal (pl. Sirius) könnyű saját modellező / programozási nyelvet csinálni!

Modellek validálása: szintaxisellenőrzés

- Szintaktikai ellenőrzés: modellező eszközök összekötik a logikailag egymásra épülő modellelemeket

Deklarálás interfészen:

```
var clock: integer = 60
```

Használat modellben:

```
after 1 s [clock>0]/ clock -= 1
```

- Szintaxisvezérelt szerkesztő
  - Szerkesztés közben hiba → **Couldn't resolve reference**
  - Fejlett szerkesztőeszköz (például lehetőségek felkínálása)

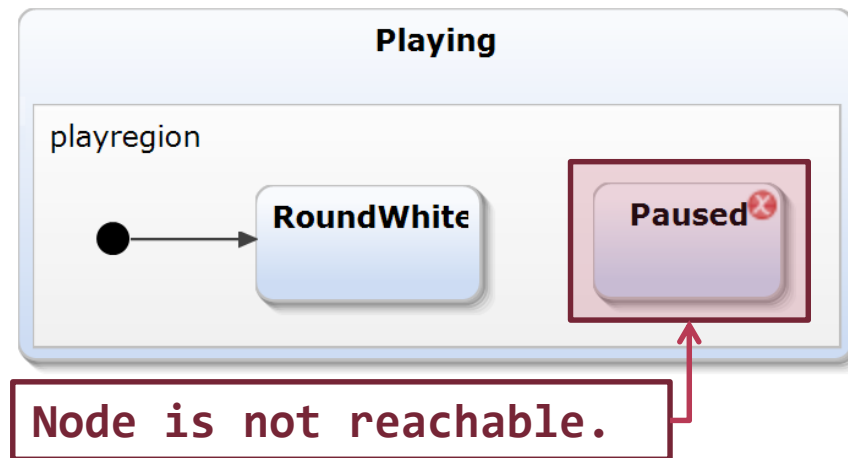
```
after 1 s [clock>0]/ clock -= 1
```


- Kód és diagram együtt
- Programozás: szerkesztés közben **hibás**
Modellezés: szerkesztés közben **helyes**
(legalább az alapvető struktúrája)

Modellek validálása: strukturális helyesség

- Strukturális ellenőrzés: modell gráf vizsgálata
- Hibaminták keresése szerkesztés közben
- Például elérhetetlen állapot:

- További ellenőrzések: hiányzó kezdőállapot, holtpont, változó értékadások, stb.

KÓDGENERÁLÁS

Motiváció

- Fejlesztési idő lerövidítése:
modellek/követelmények/tervek alapján
  - dokumentáció
  - forráskód
  - konfigurációautomatikus generálása
- Példa: ReMo HF
  - Feladat: paraméterek → feladatkiírás (különböző nyelveken), tesztesetek
  - Yakindu: modell → kód

Feladatkiírás generálás példa

- Példa: Játékosok kezdeti gondolkodási ideje
- Paraméterek:
  - Gondolkodási idő kiinduló értéke
  - Gondolkodási idő változtatása
    - Nem lehetséges
    - Mindkét játékosnak egyszerre
    - Játékosokra külön-külön
- LaTeX kód:

A játék indításakor mindkét játékos gondolkodási időt mérő órája beáll a kezdeti gondolkodási időre. A kezdeti gondolkodási idő mértéke `\ifbool{setupInitialTimeSettable}{a sakkóra bekapcsolásakor}\setupInitialTimeDefault{}` másodperc mindkét játékos esetén `\ifbool{setupInitialTimeSettable}{}`, de `\ifbool{setupInitialTimeIndividual}{játékosonként külön-külön}` megváltoztatható ez az érték (ld. `\refstruc{sec:settings-details}`).

Feladatkiírás generálás példa

- LaTeX kód:

A játék indításakor mindkét játékos gondolkodási időt mérő órája beáll a kezdeti gondolkodási időre. A kezdeti gondolkodási idő mértéke `\ifbool{setupInitialTimeSettable}{a sakkóra bekapcsolásakor}\setupInitialTimeDefault{}` másodperc mindkét játékos esetén `\ifbool{setupInitialTimeSettable}{, de \ifbool{setupInitialTimeIndividual}{játékosonként külön-külön}` megváltoztatható ez az érték (ld. `\refstruc{sec:settings-details}`).

- Generált feladatkiírás

A játék indításakor mindkét játékos gondolkodási időt mérő órája beáll a kezdeti gondolkodási időre. A kezdeti gondolkodási idő mértéke a sakkóra bekapcsolásakor 150 másodperc mindkét játékos esetén, de megváltoztatható ez az érték (ld. 2.4. alszakasz).

A játék indításakor mindkét játékos gondolkodási időt mérő órája beáll a kezdeti gondolkodási időre. A kezdeti gondolkodási idő mértéke a sakkóra bekapcsolásakor 180 másodperc mindkét játékos esetén, de játékosonként külön-külön megváltoztatható ez az érték (ld. 2.4. alszakasz).

Programozó vs kódgenerátor

- **Jól megírt** kódgenerátor előnyei
  - Helyes kódot generál → Tanúsítvány
  - Gombnyomásra generálódik a kód
    - Minden változtatás után azonnal
  - Optimalizálható átláthatóságra, hatékonyságra, stb.
- Nehéz jól megírni egy kódgenerátort
  - Éppen a fentiek miatt

Kódgenerálás feladatai

- **Feladat:** modellnek megfelelő viselkedésű program automatikus előállítás
- Több megoldás létezik → tervezői döntések
  - **Interpretált:** modellt beolvassuk és végrehajtjuk
  - **Generatív:** forráskód szintézise
  - **Programozási nyelvek:** Java, C, C++
  - **Optimalizálás:** memória vs CPU
Megfigyelhetőség vs Teljesítmény
  - Hogyan kapcsoljunk saját kódot a generálthoz?
- **Kódgenerátor:** paraméterezhető + kiterjeszhető

Generálás vs Interpretálás

■ Dinamikus interpreter

- Gyors indulás, eredmények azonnal
- Általában idő/memória overhead
- Futásidejű függőség
- Tudja támogatni a modell változtatását végrehajtás közben
- Viselkedés mindig megfelel a modellnek

■ Kódgenerálás

- Indulás generálás és fordítás után
- Hatékony futtatásra optimalizálható
- Változtatás után újra kell generálni
- Kézzel változtatható a kód
→ *Ez biztos jó?*

Kódgenerátor

- Mi is az a kódgenerátor?

- Tévhit:

Olyan program, ami programokat ír...???

- Valóság:

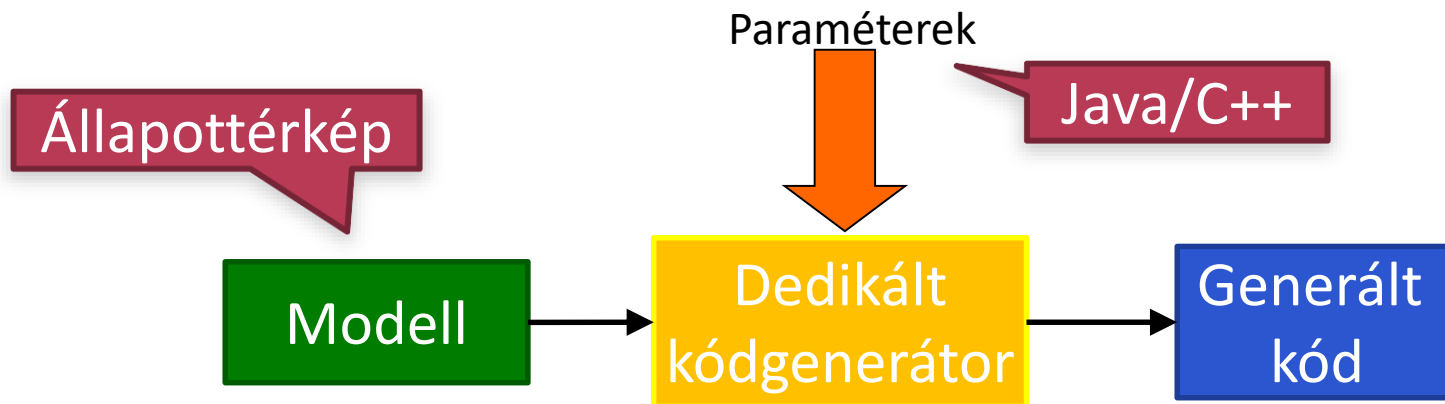
Egyszerű program sok-sok kiíratással

```
sourceFile.write("    temp = ((AIDA_PARTITION_TYPE*) selfModule.partitions.elements);\n" )
i = 0
for partition in partitions:
    numPorts = getNumberOfAllCommPorts_Partition(currModuleComm, interPartitionComm, partition.partitionName)
    sourceFile.write("    temp[" + str(i) + "].partition_id = " + str(partition.partitionID) + ";\n" )
    sourceFile.write("    strcpy( &temp[" + str(i) + "].partition_name[0], \"" + str(partition.partitionName) + "\");\n" )
    sourceFile.write("    temp[" + str(i) + "].ports.type = CONST_AIDA_PORTS_TYPE;\n" )
    sourceFile.write("    temp[" + str(i) + "].ports.elements = &mem_ports_" + str(partition.partitionName) + "[0];\n" )
    sourceFile.write("    temp[" + str(i) + "].ports.numOfElements = " + str(numPorts) + ";\n" )
    sourceFile.write("\n" )
    i = i + 1
## end for
sourceFile.write("\n")
```

- Kitekintés: *Quine* – program, ami kiírja a saját kódját

Kódgenerátor típusok I.

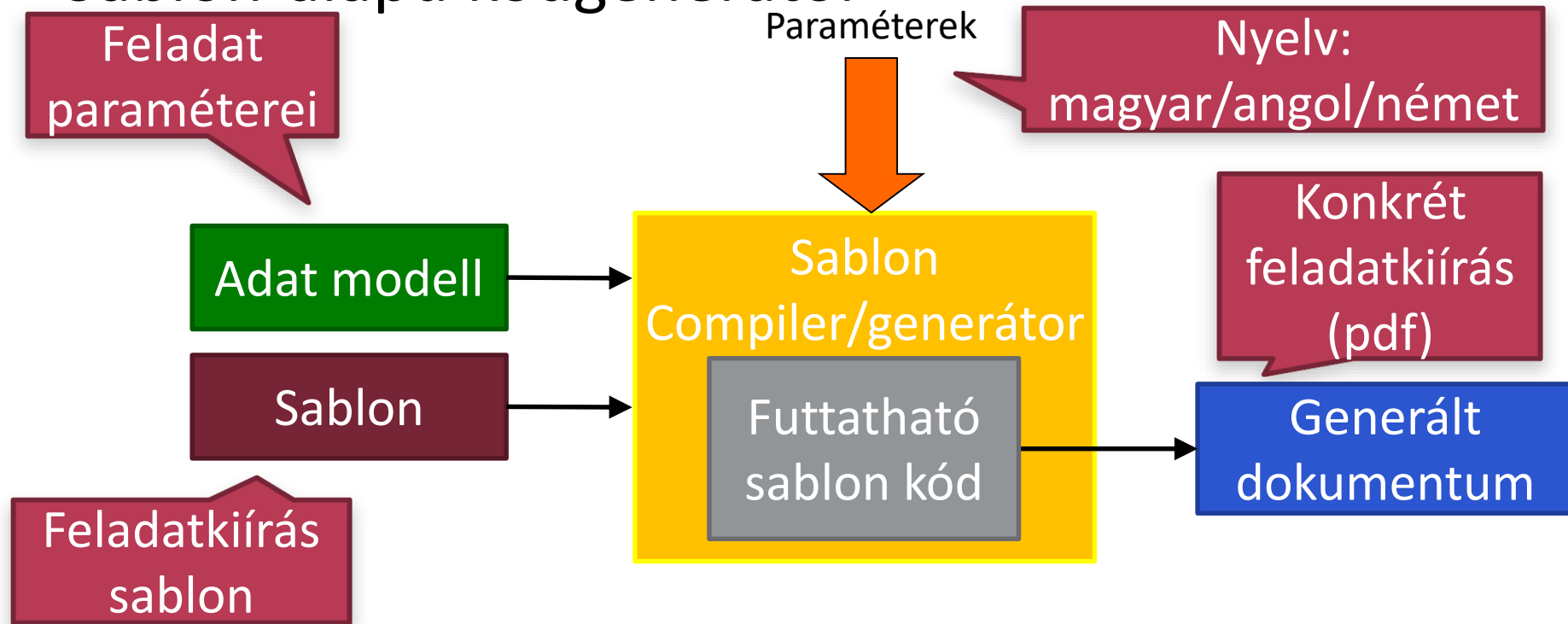
- Dedikált kódgenerátor (Id. Yakindu)

- Modellező eszköz része
- Tanúsítványozhatóság
- Alacsony testreszabhatóság

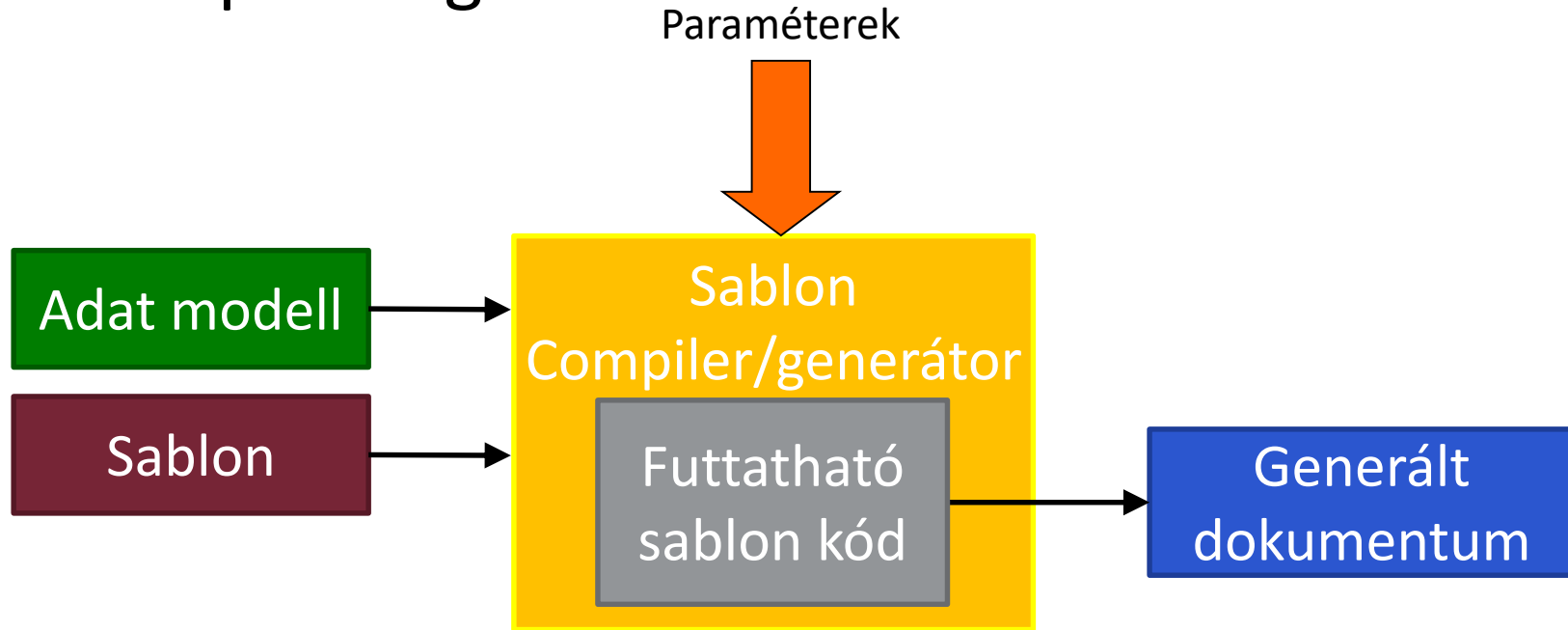
Kódgenerátor típusok II.

■ Sablon-alapú kódgenerátor

Kódgenerátor típusok II.

■ Sablon-alapú kódgenerátor

- Gyorsabb fejlesztés
- Komplex változások az életciklus során
  - A sablon és a modell függetlenül változik

Funkciók

- Hatékonyság vs. újrafelhasználhatóság, érhetőség
  - Nyomonkövethetőség
    - Adott kódrészlet mely modellelem miatt van ott?
    - *Inkrementalitás* támogatása: csak ott változzon a kód, ahol a modell
- Hatékony újragenerálás

Generált kód illesztése

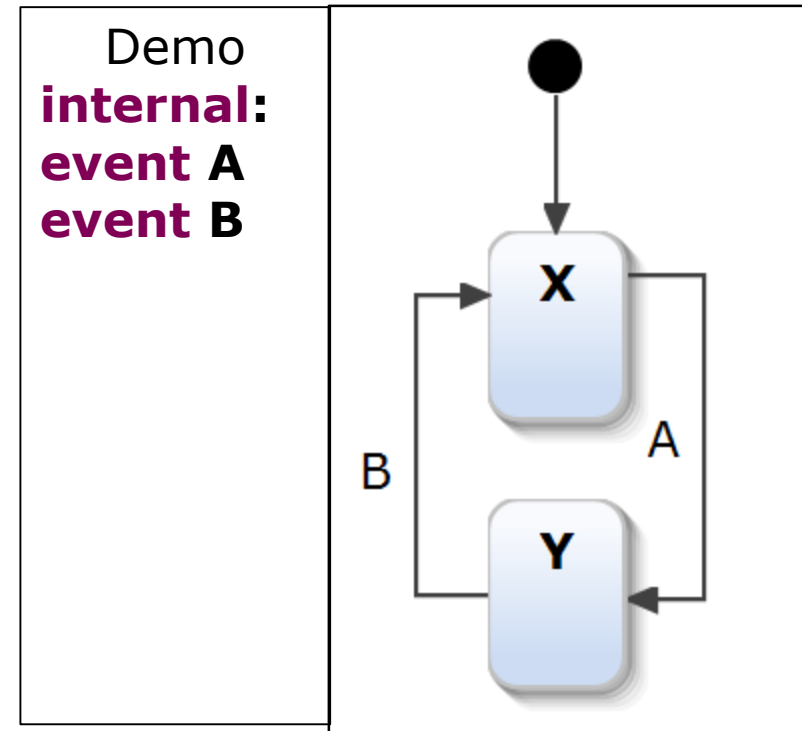
- A modellből generált kód csak egy része az alkalmazásnak. *Hogyan illesszük a többihez?*
  - Generált kódot kézzel nem módosítunk
→ bármikor újragenerálódhat!
  - Modellben/sablonban növeli a komplexitást
Nem oda való...
- Generált és kézzel írt kód külön fájlban/mappában
- Illesztés: *ragasztó kód* (glue code)
  - Generált kód hívása
  - Leszármazás generált kódból

KÓDGENERÁLÁS PÉLDA

Kódgenerátor példán keresztül:

- **Feladat:**
Generáljunk C kódot
Yakindu állapotgépekből
- Írjunk olyan függvényt:
→ kap egy Modell objektumot
← visszaad egy szöveget
- A szöveg egy „Demo.c” fájlba kerül
- Fordító lefordítja

Sablon alapú kódgenerátor (Xtend)

- Cél: Állapotok → Enum

Összevágunk egy char*-ba a kimenetet,
%s helyére írjuk az X,Y neveket

- Megoldás: C program

```
sprintf(result,  
"enum states {\n\tState%s, \n\tState%s\n};",  
state1->name,  
state2->name);
```

```
enum states {  
    StateX,  
    StateY  
};
```

😊 Ez egyből működik!
☹ nehezen átlátható.

- Sablon (Xtend):

```
'''  
enum states {  
    State«state1.name»,  
    State«state2.name»  
}'''
```

Kiemeljük (*escape*) a változások helyét

Megírjuk „sablonosan”

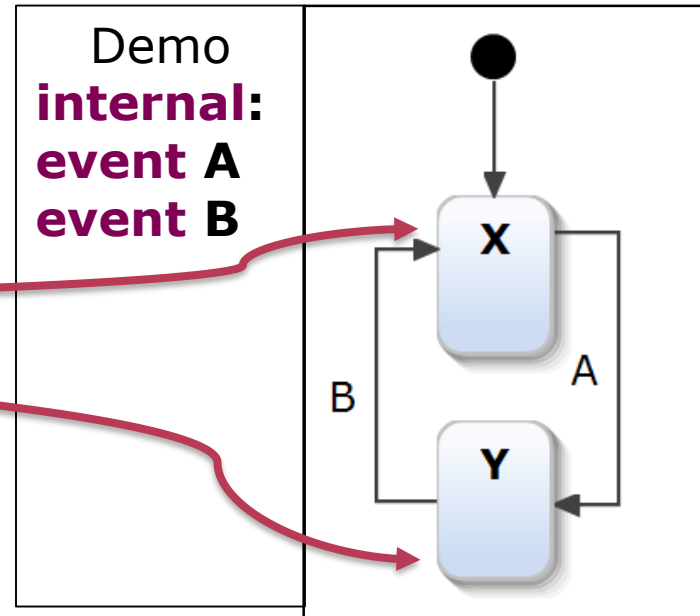
😊 Könnyebb írni
😊 Átláthatóbb
😊 Könnyű módosítani
☹ +1 technológia

Kódgenerátor példa: Állapotok

■ Várt C kód:

```
//States of the statemachine  
enum states {  
    StateX,  
    StateY  
};
```

Lehetséges állapotok:
Enumként felsorolva

■ Sablon:

```
//States of the statemachine  
enum states {  
«FOR state : states  
    SEPARATOR ', '»  
    State«state.name»  
«ENDFOR»  
};
```

1.Összes állapoton végigmegyünk
2.Vesszővel elválasztva írjuk ki:

State«név»
Pl: StateX, StateY

Kódgenerátor példa: kezdőállapot

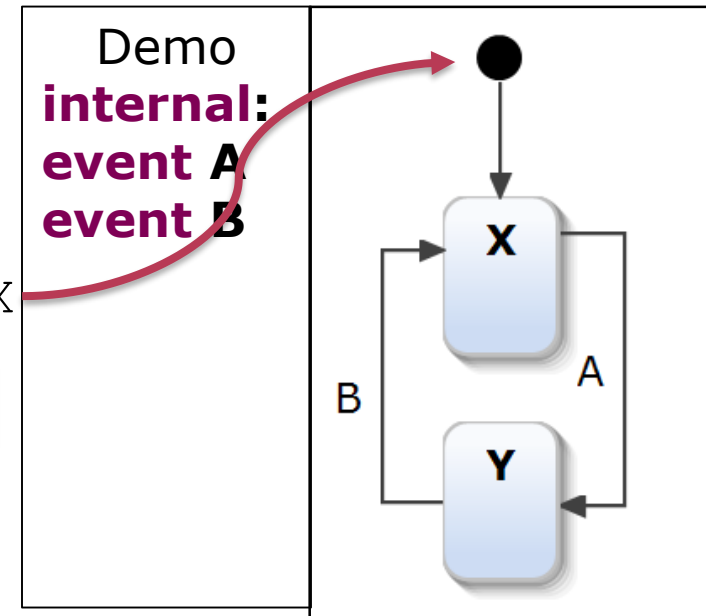
■ Várt C kód:

```
// The actual state
// First = initial state.
enum states currentState = StateX
```

Aktuális állapot = kezdőállapot

■ Sablon:

```
// The current state.
// Initial value = the entry state.
enum states currentState = State«findEntry(states).name»
```


1. Megkeressük a kezdőelemet
2. Kiírjuk a nevét

Kódgenerátor példa: Állapotátmenet

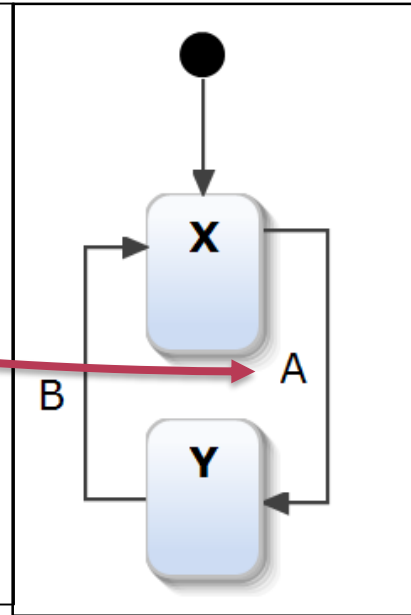
■ Várt C kód:

```
// Execute "A" event  
void doA () {  
    switch (currentState) {  
        case StateX:  
            currentState = StateY;  
            break;  
        case StateY:  
            break;  
    }  
}
```

A / X → Y

A / -

Demo
internal:
event A
event B

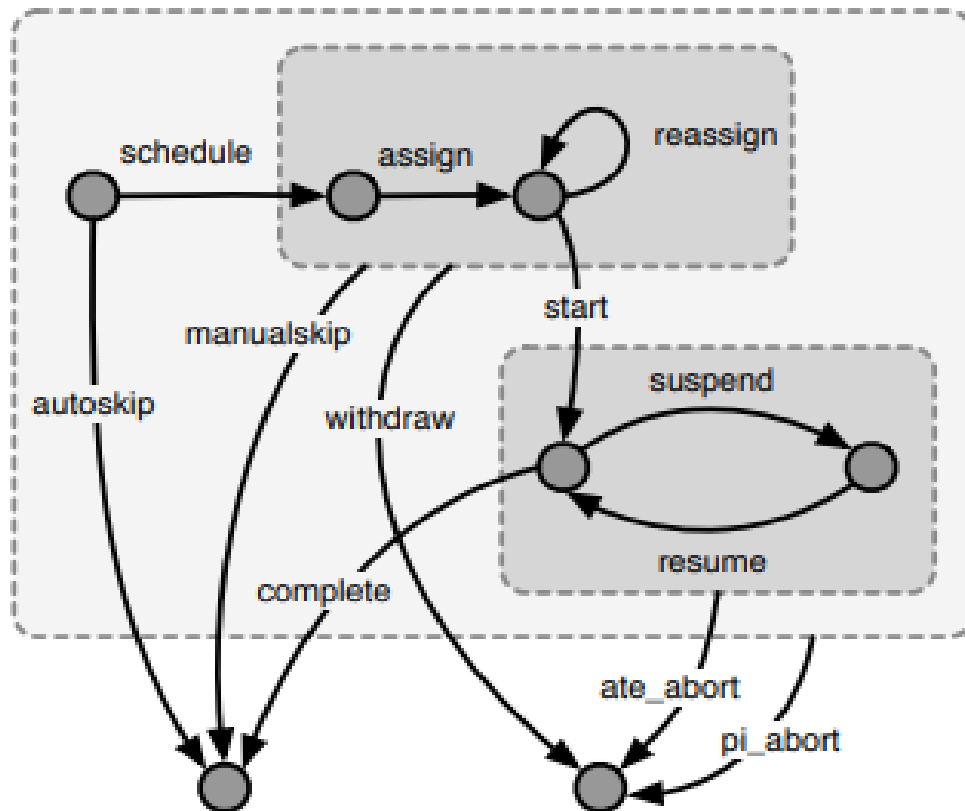
■ Sablon (vázlatosan):

1. Minden eseményhez egy `do«Esemény neve»` függvény
2. A tranzíciók alapján mást csinál a függvény

Egy (egyszerű) állapotgéphez ennyi a kódgenerátor!

Szimuláció példa

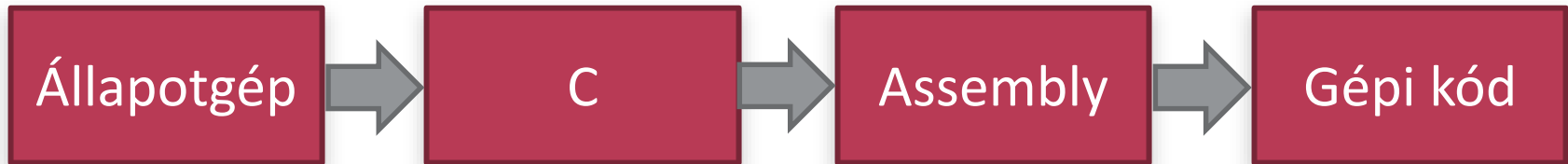
- Példa: szimulációs események előállítás (BIMP, MXML)

IEEE XES szabvány események tárolására

Kódgenerátor Összefoglalás

- Kódgenerálás = Fordító
- Ugyanaz a lépés:

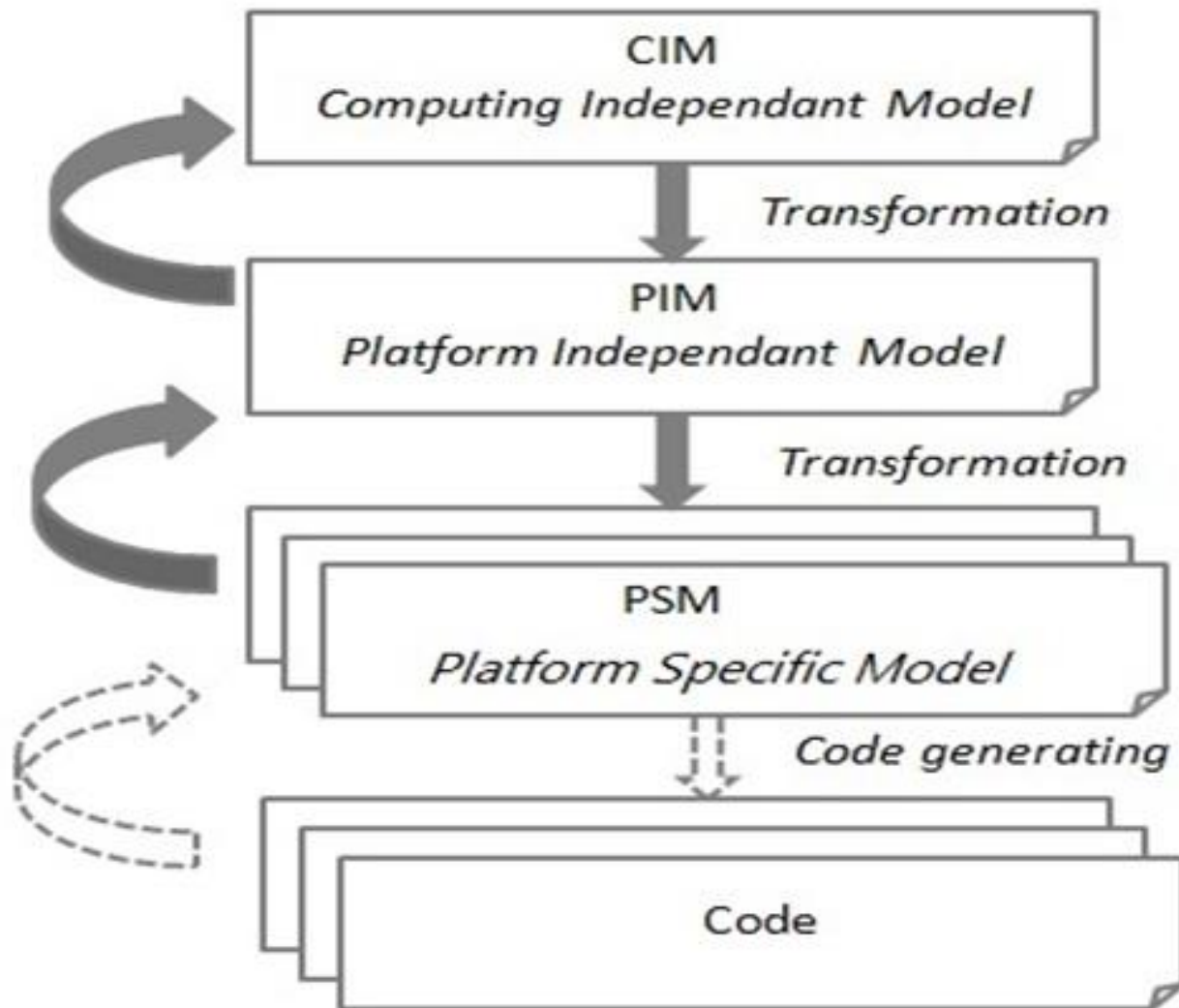

Jóslat:

tegnap tervezési minta →
ma kódgenerátor →
holnap nyelvi elem

- A problémát a saját nyelvén: Produktivitás ++
- Sok unalmas, bonyolult kód automatikusan Teljesítmény ++
- Ellenőrizzük a saját nyelvén: Megbízhatóság ++
- Tanszékünkön fejlesztett projektek: akár **95%** generált kód

Model Driven Architecture

ÜZLETI FOLYAMATOK VÉGREHAJTÁSA BLOCKCHAIN ALAPON

Contract-Based Business Process Execution. Attila Klenik, Hyperledger Internship of Linux Foundation. (Mentor: László Gönczy)

<https://hgf18.sched.com/event/G8sC/business-process-support-for-consortial-blockchains-laszlo-gonczy-budapest-university-of-technology-and-economics-bme>

<https://inf.mit.bme.hu/news/2017/03/linux-foundation-t%C3%A1mogatja-tansz%C3%A9ki-kutat%C3%B3munk%C3%A1t>

(Privát) Blockchain technológia

- Röviden:
  - Elosztott
  - Letagadhatatlan
  - Többrésztvevős
  - Tranzakciók
- Felhasználási területek
  - (kripto)valuták
  - Árucseré
  - Szállítmányok követése

Motiváció

- Üzleti folyamatok elemei
  - Együttműködési minták magas szintű leírása
  - Több résztvevővel
  - Központilag végrehajtva ☹️
- (Nagyvállalati) Blockchain célja
  - Tranzakciók kezelése
  - „Okos szerződések” alapján
  - Több résztvevővel
  - Robosztus, elosztott módon 😊

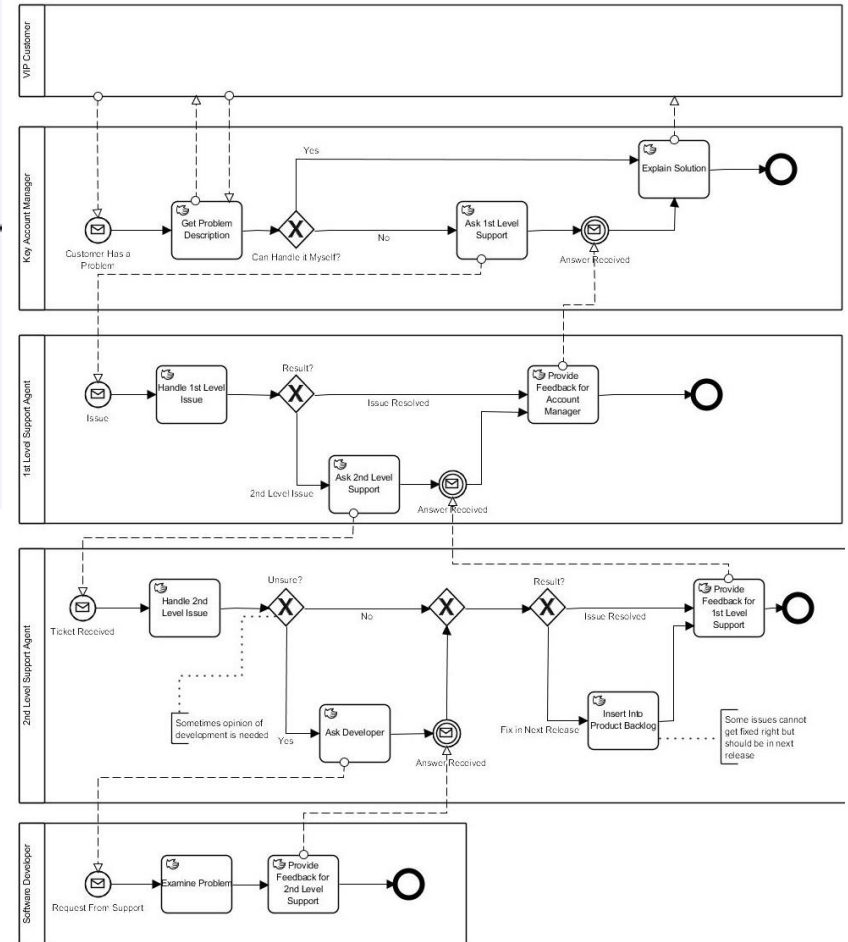
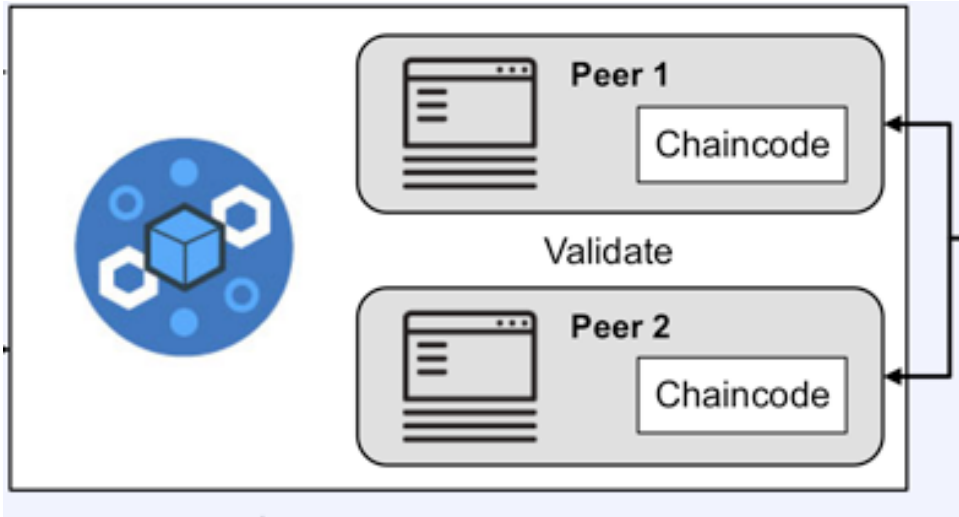
Motiváció

- Modell alapú fejlesztés
  - Magasabb absztrakciós szint
  - Produktivitás
    - Modellek (szerződés minták) újrahasznosítása
    - Tervezés egyszerűsítése
  - Automatizált fejlesztés
  - Minőségbiztosítás
    - Modell validáció, modellellenőrzés, modell alapú tesztelés
- „Blockchainesítés”
  - Meglévő megoldások (részben) blockchainre vitele

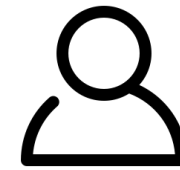
Kitekintés

- Mi történik ellenőrizetlen szerződések esetén?
- Pl. „végtelen” token hozható létre
  - <https://medium.com/coinmonks/not-smart-contracts-ethereum-erc-20-tokens-flaw-f1d82545b4b>
- Rengeteg hibás/sebezhető szerződés „él”
  - <https://arxiv.org/pdf/1802.06038.pdf>

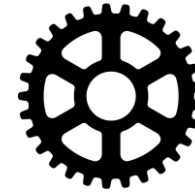
Okos szerződések okosan

BPMN elemek

Résztevők

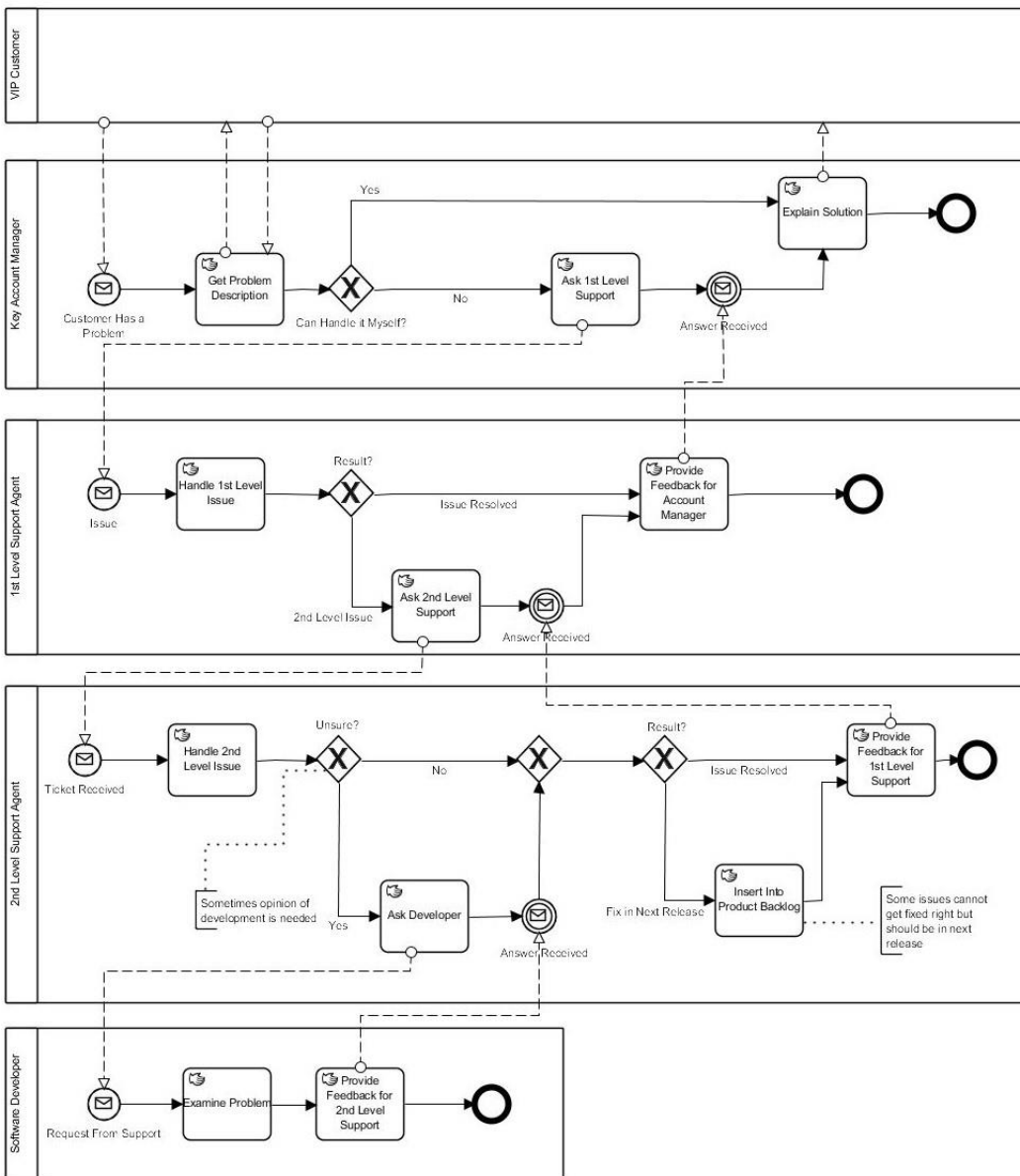
Tevékenységek

Adat

Vezérlés

BPMN Elements in Blockchain Platforms

Résztevők

„Szervezetek”

Tevékenységek

Tranzakciók
blockchain felett

Adat

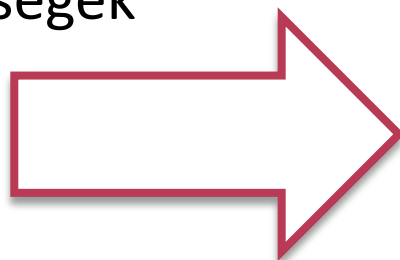
Adatmodell az okos
szerződéshez

Vezérlés

Feltételek (korlátok)
az okos szerződésben

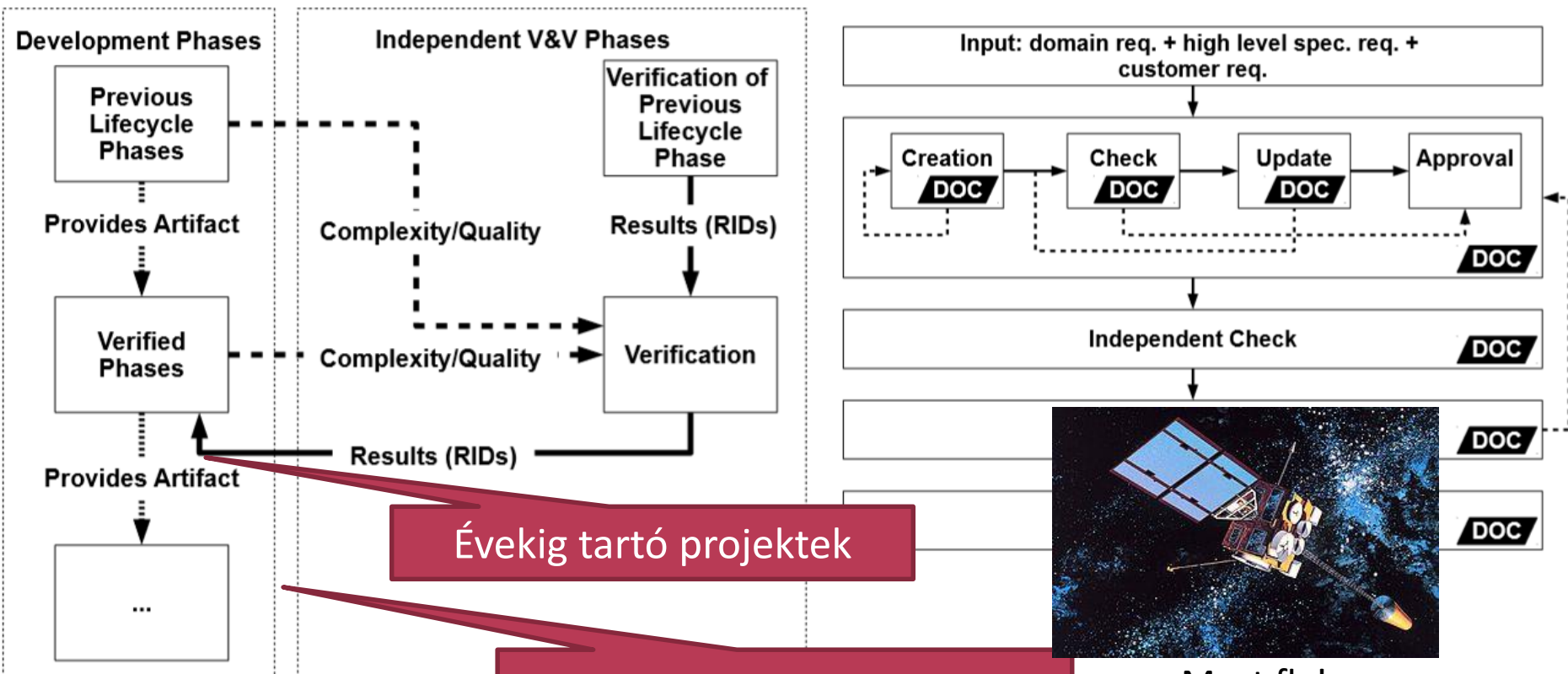
Célok

- Üzleti folyamatok alapján okos szerződések generálása
  - Nem feltétlen a végrehajtó környezet szintjén
  - Nehezen ellenőrizhető
  - A kód és a specifikáció összerendelése
- A fejlesztés részleges automatizálása
  - „boilerplate” kód generálása
  - Hibalehetőségek számának csökkentése
  - A vezérlési logika előállítás
    - Üzleti logika váza
    - Meglévő lépések becsatolása?

Használati esetek

- Biztosítás, pénzügyek, ...
- Közművek, energiakereskedelem/átvitel
- Logisztika/közlekedés
- **Beszállítói láncok**
- Egészségügy
- **Tanúsítványok**
- ...szabványok határozzák meg

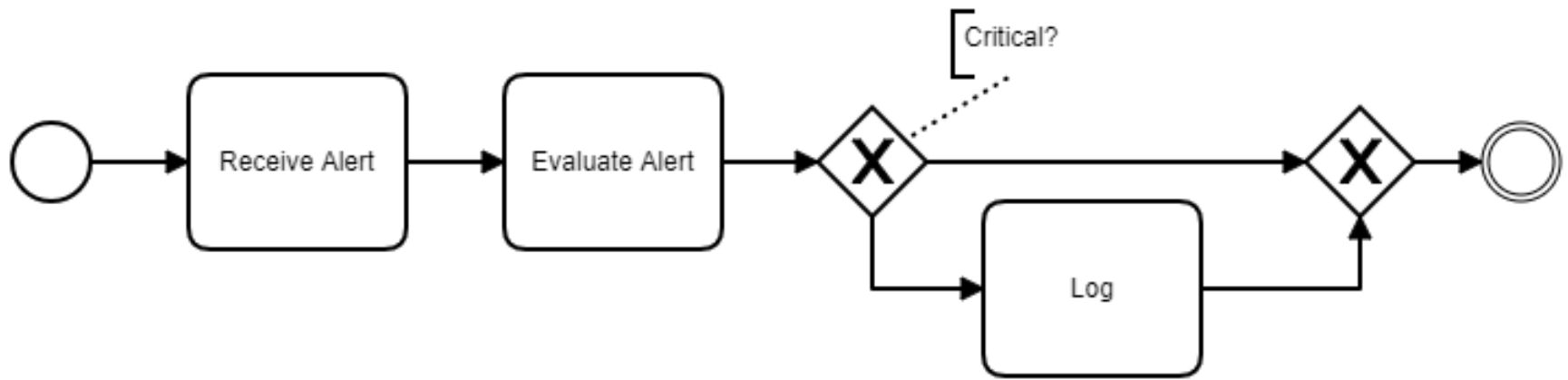
Kritikus rendszer tanúsítása

Évekig tartó projektek

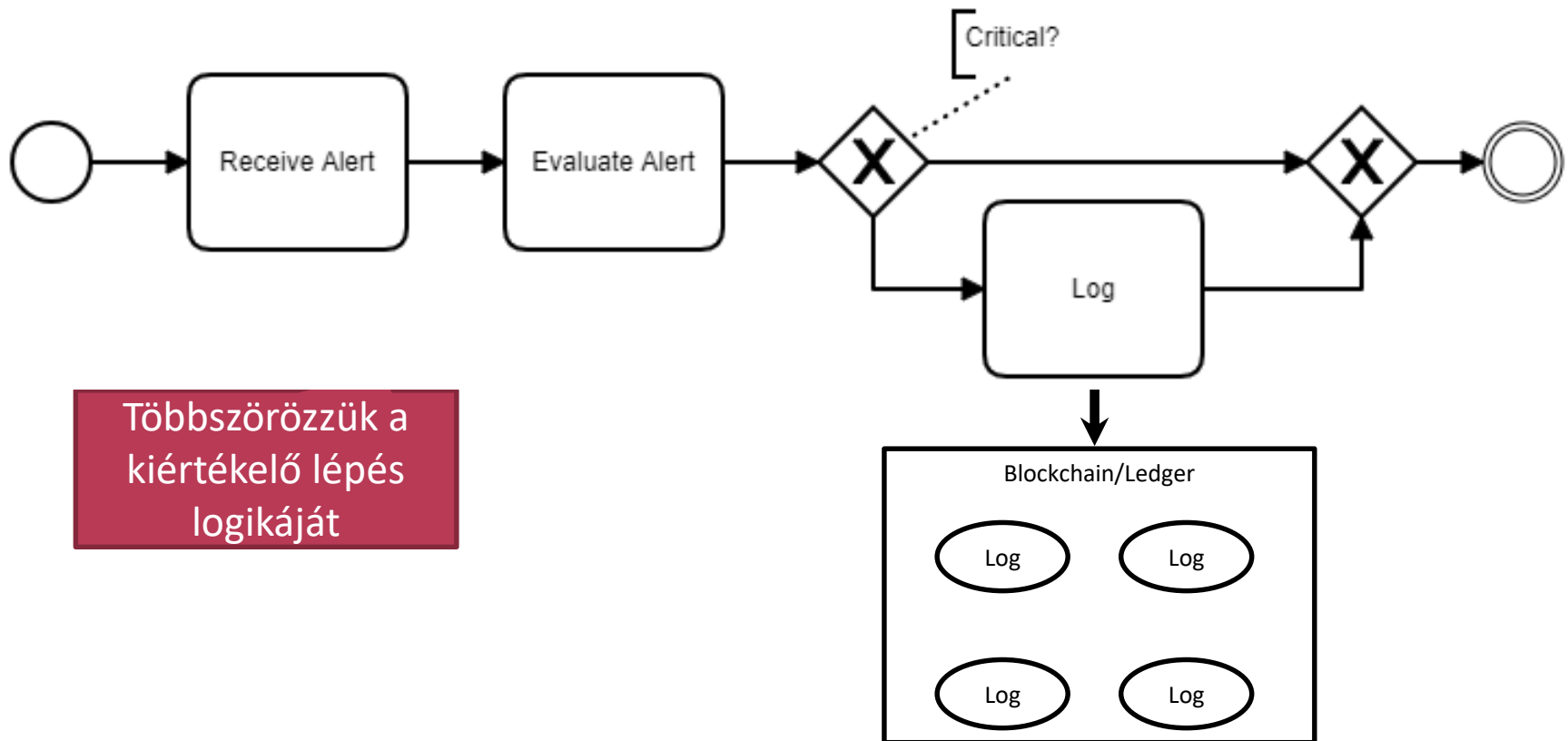
Dokumentumok, szereplők,
stb változnak

0. szint: eredeti folyamat

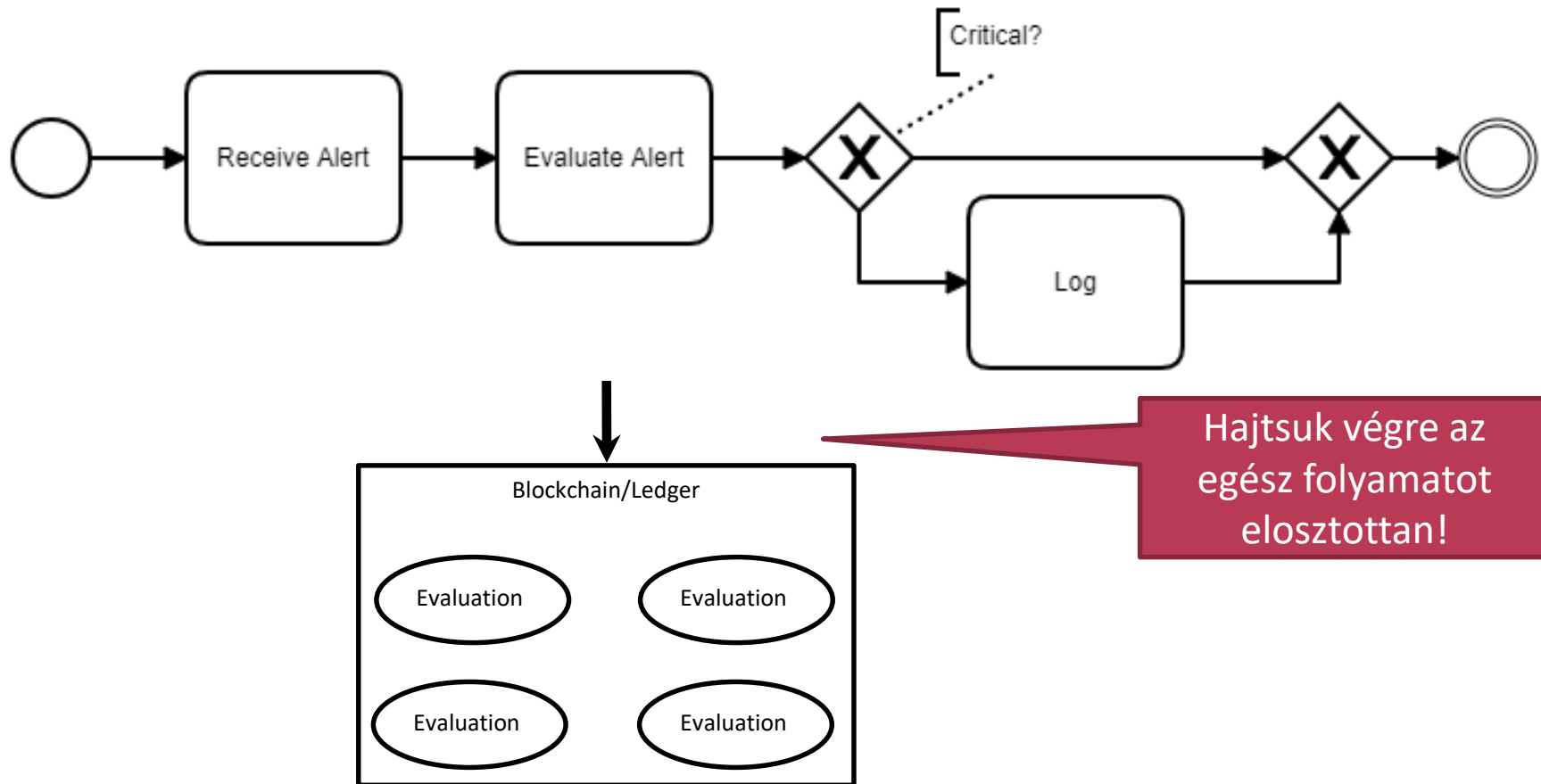
... többszörözzük a logokat

1. szint: adat blokkláncon

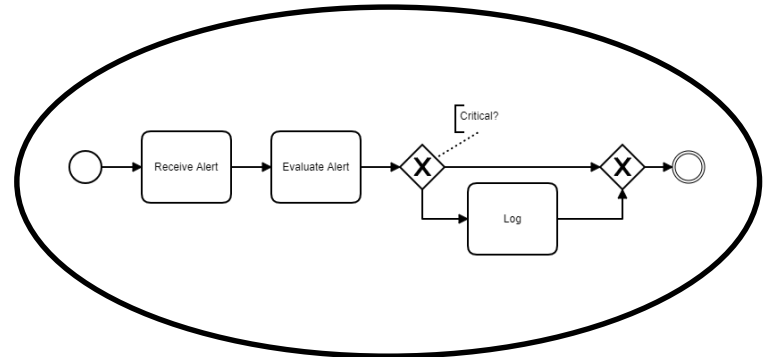
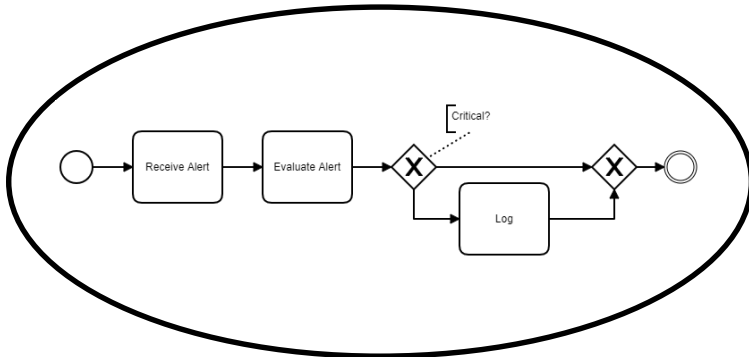
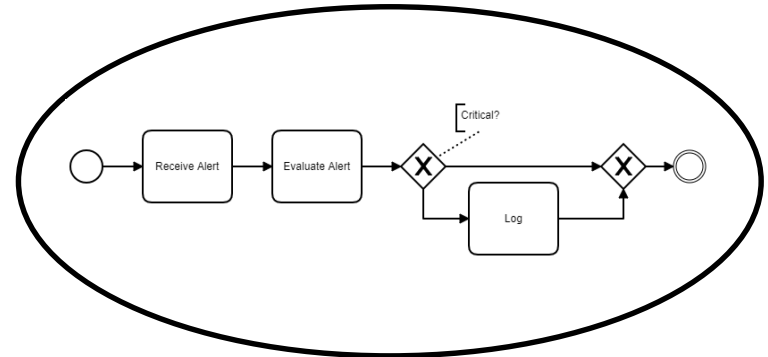
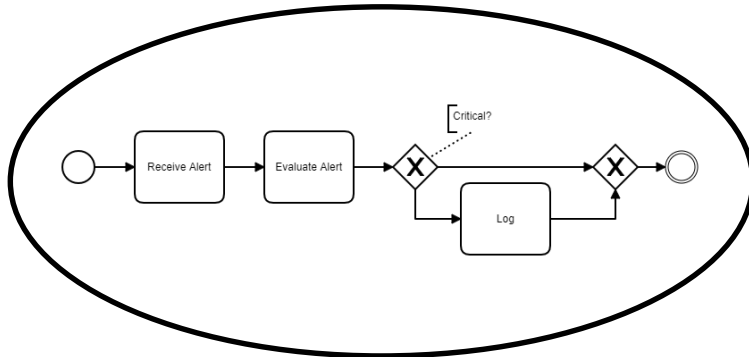
Többszörözzük a kiértékelő lépés logikáját

2. szint: döntési logika blokkáncon

3. szint: Üzleti folyamat blokkláncon

Blockchain/Ledger

BPMN2FABRIC

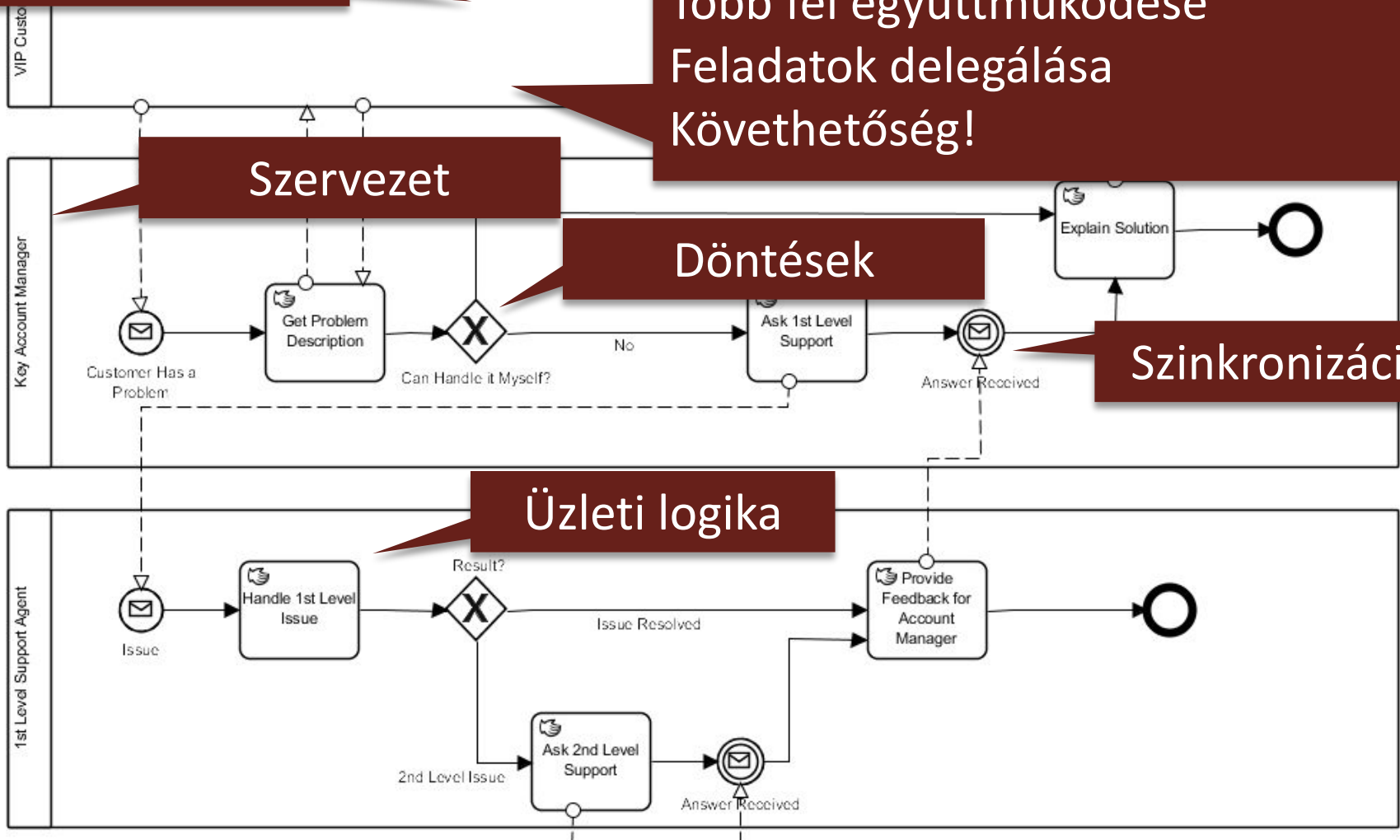
Collaboration Orchestration in Hyperledger Fabric with BPMN Processes.
Attila Klenik, László Gönczy, András Pataricza, Imre Kocsis@ICACON2018

Incidens menedzsment példa

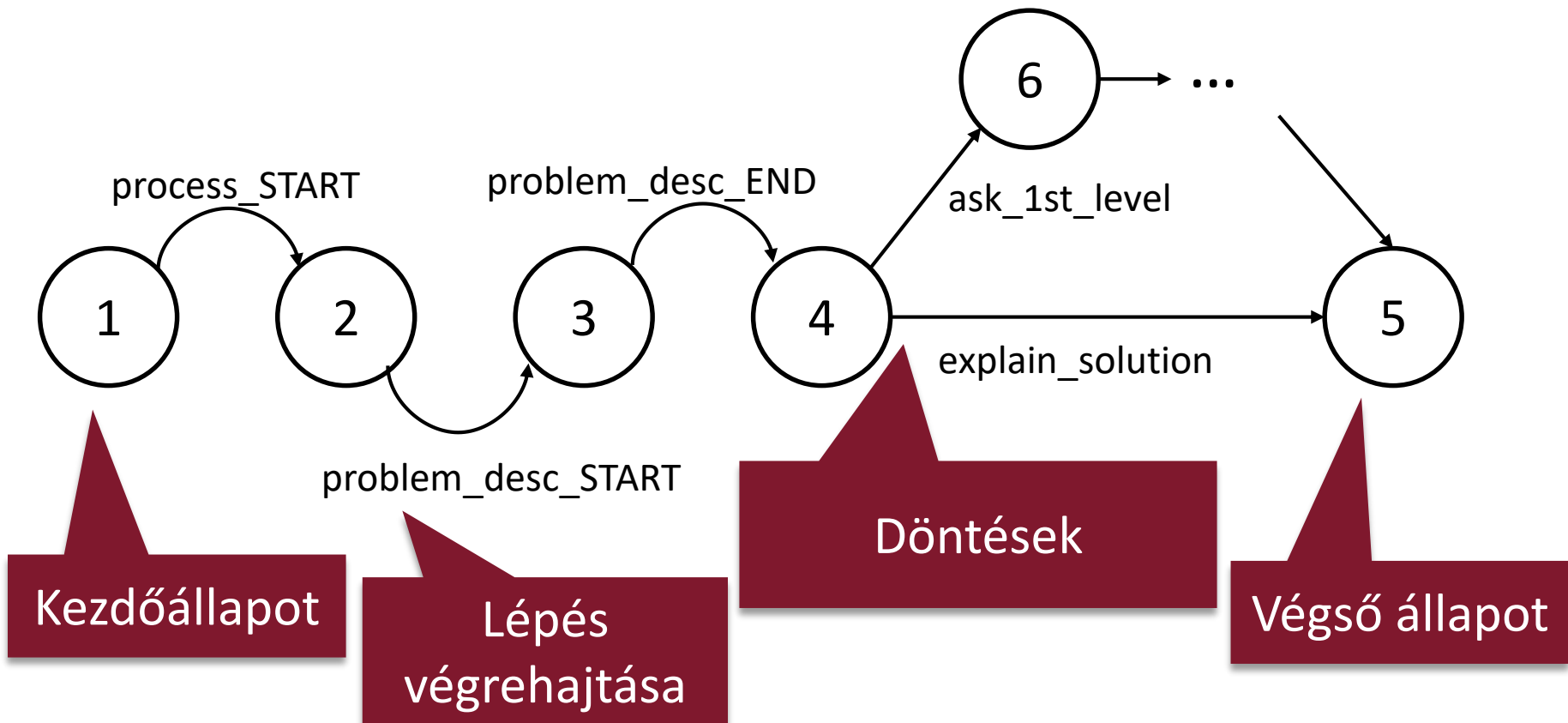
Hálózaton kívül

Több fél együttműködése
Feladatok delegálása
Követhetőség!

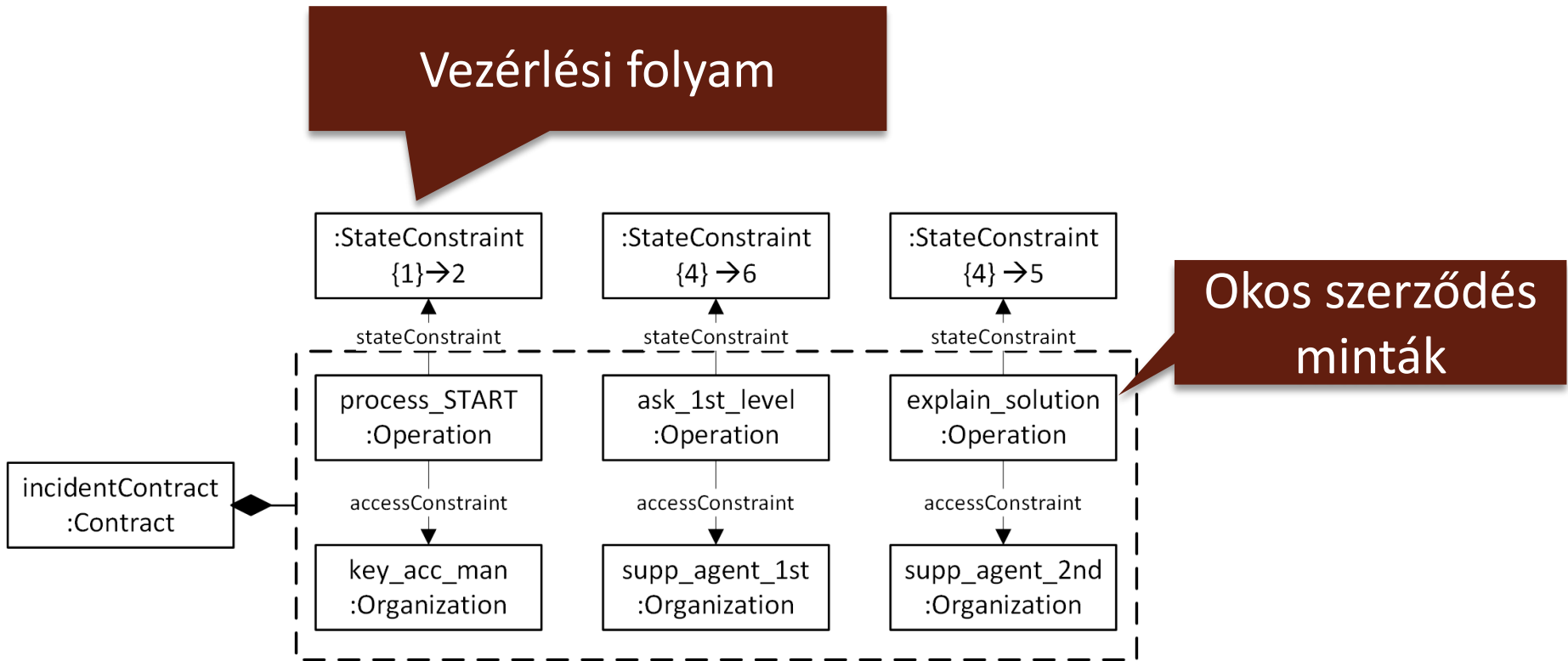
<https://www.businessprocessincubator.com/content/incident-management-as-detailed-collaboration/>

Dinamikus viselkedés: állapotmodell

Platformfüggetlen példánymodell

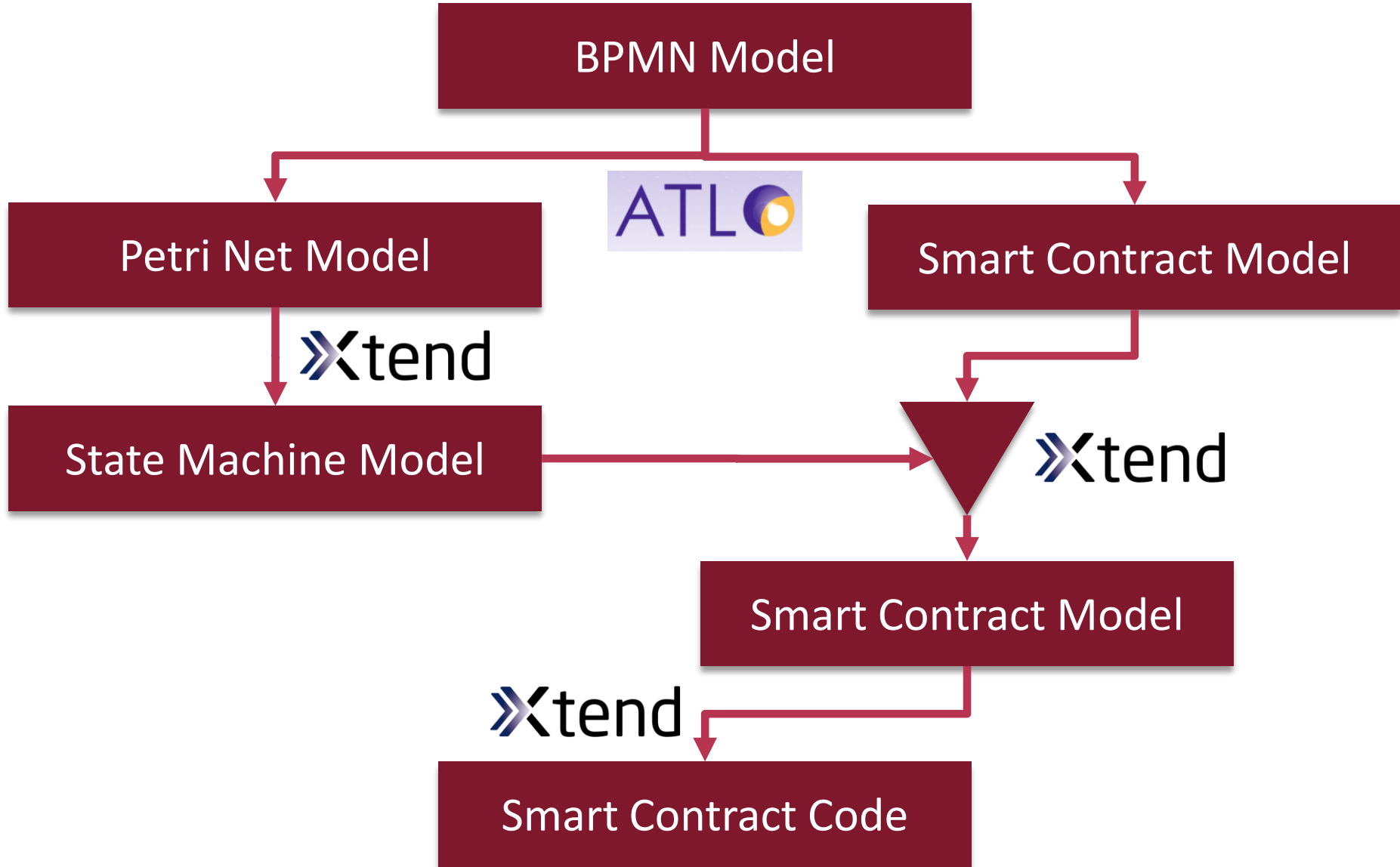
Vezérlési folyamat

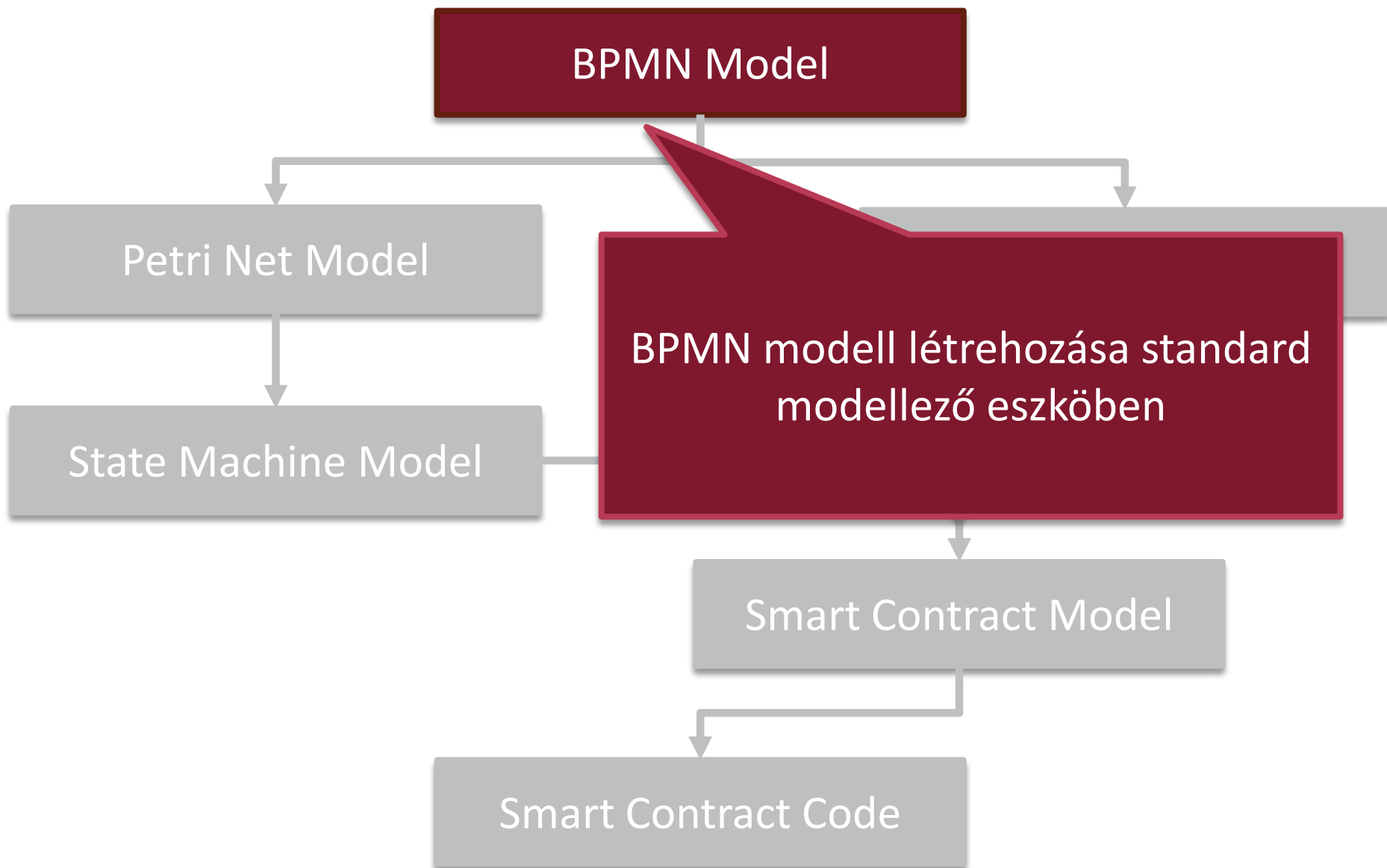
Okos szerződés minták

Okos szerződés szintű hozzáférésvédelem

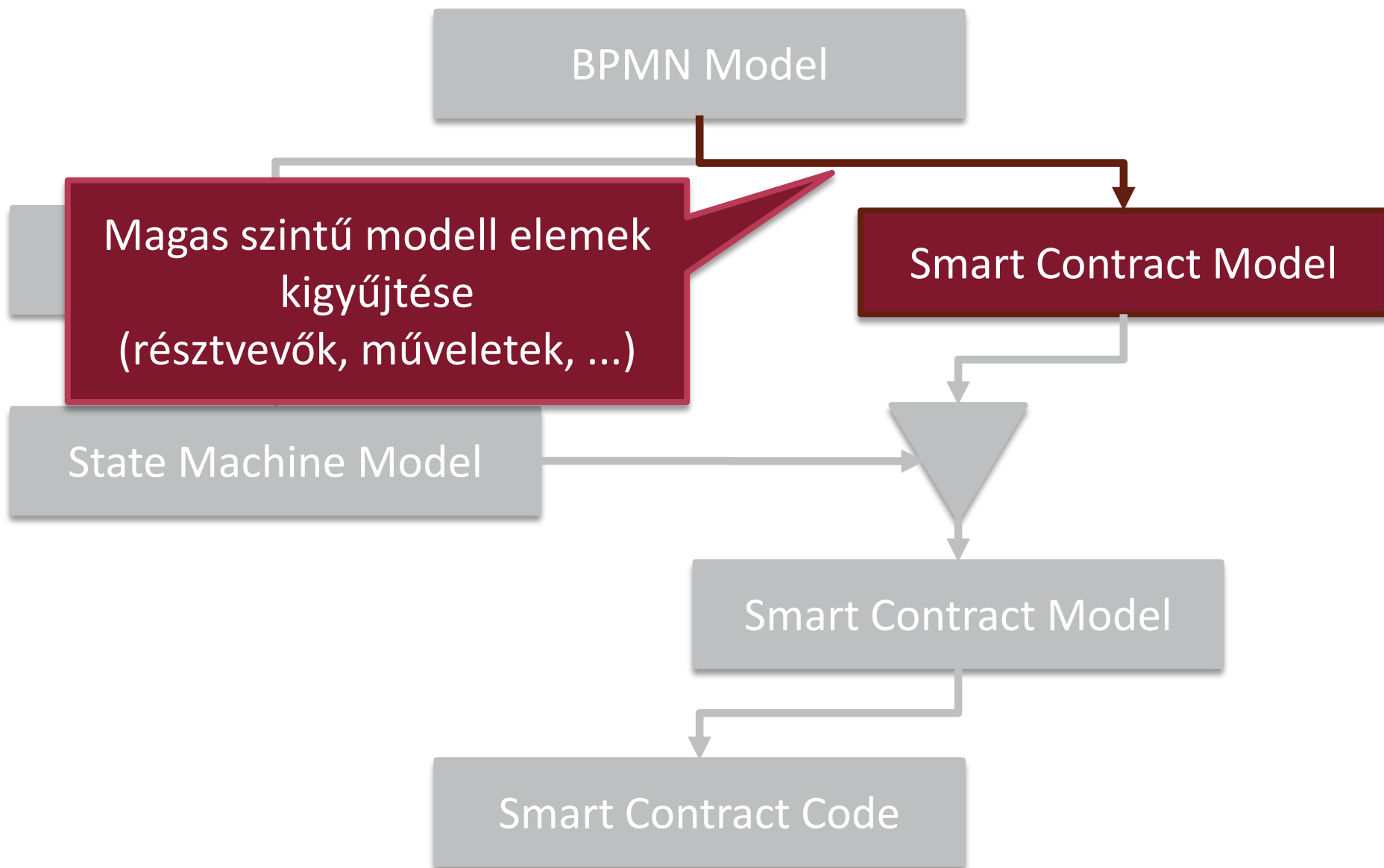
Transzformációs folyamat

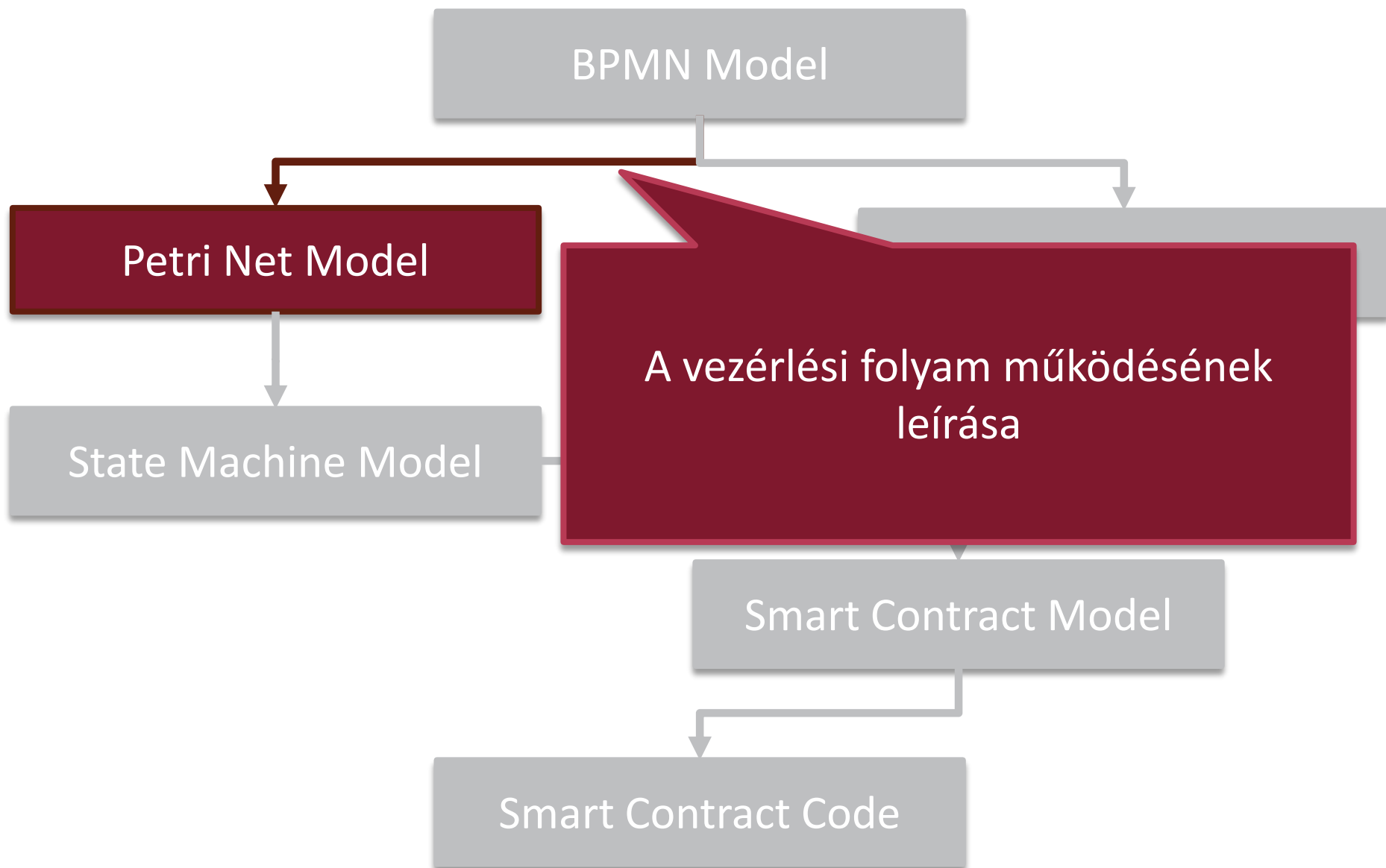
Transzformációs folyamat

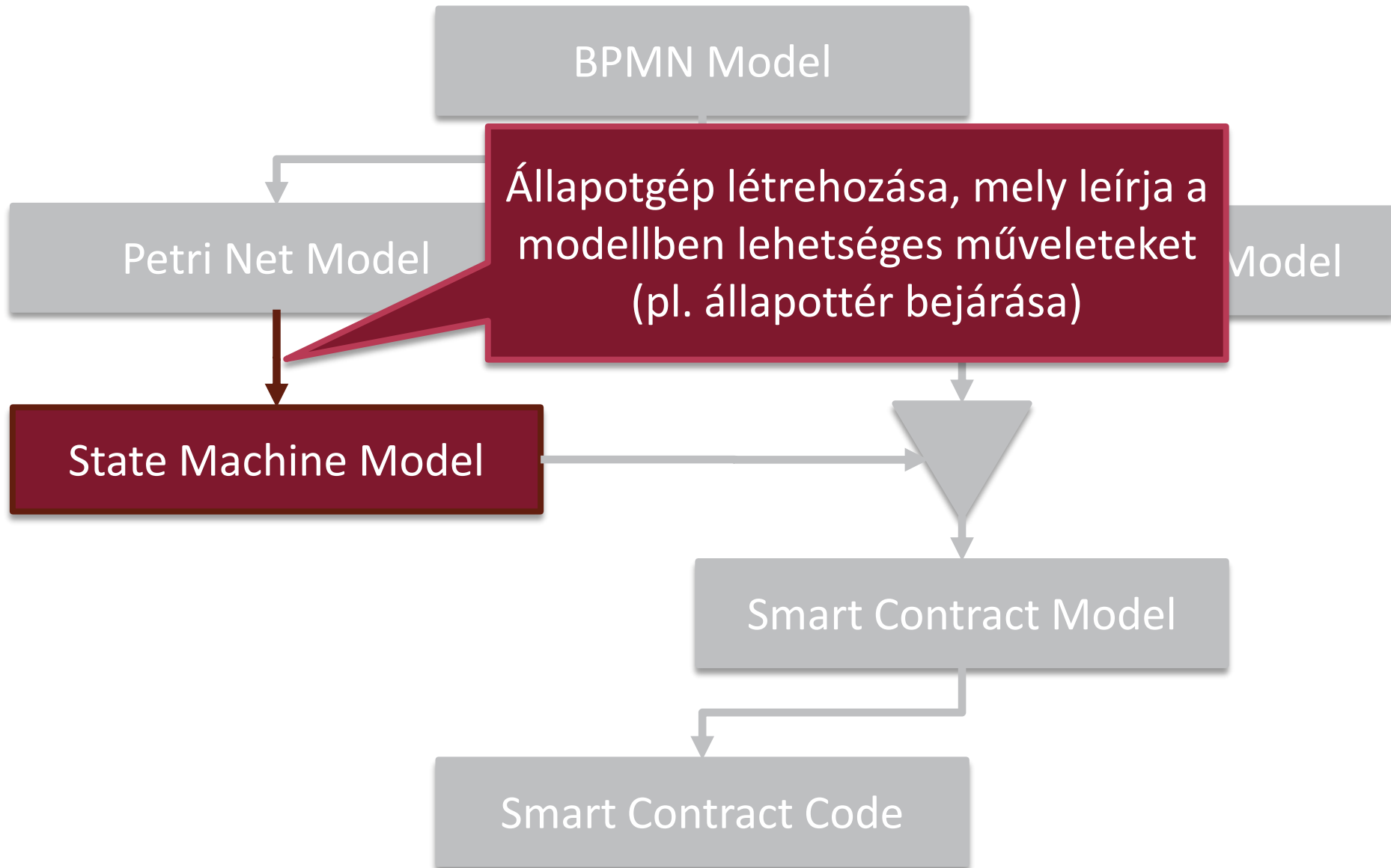
Transzformációs folyamat

Transzformációs folyamat

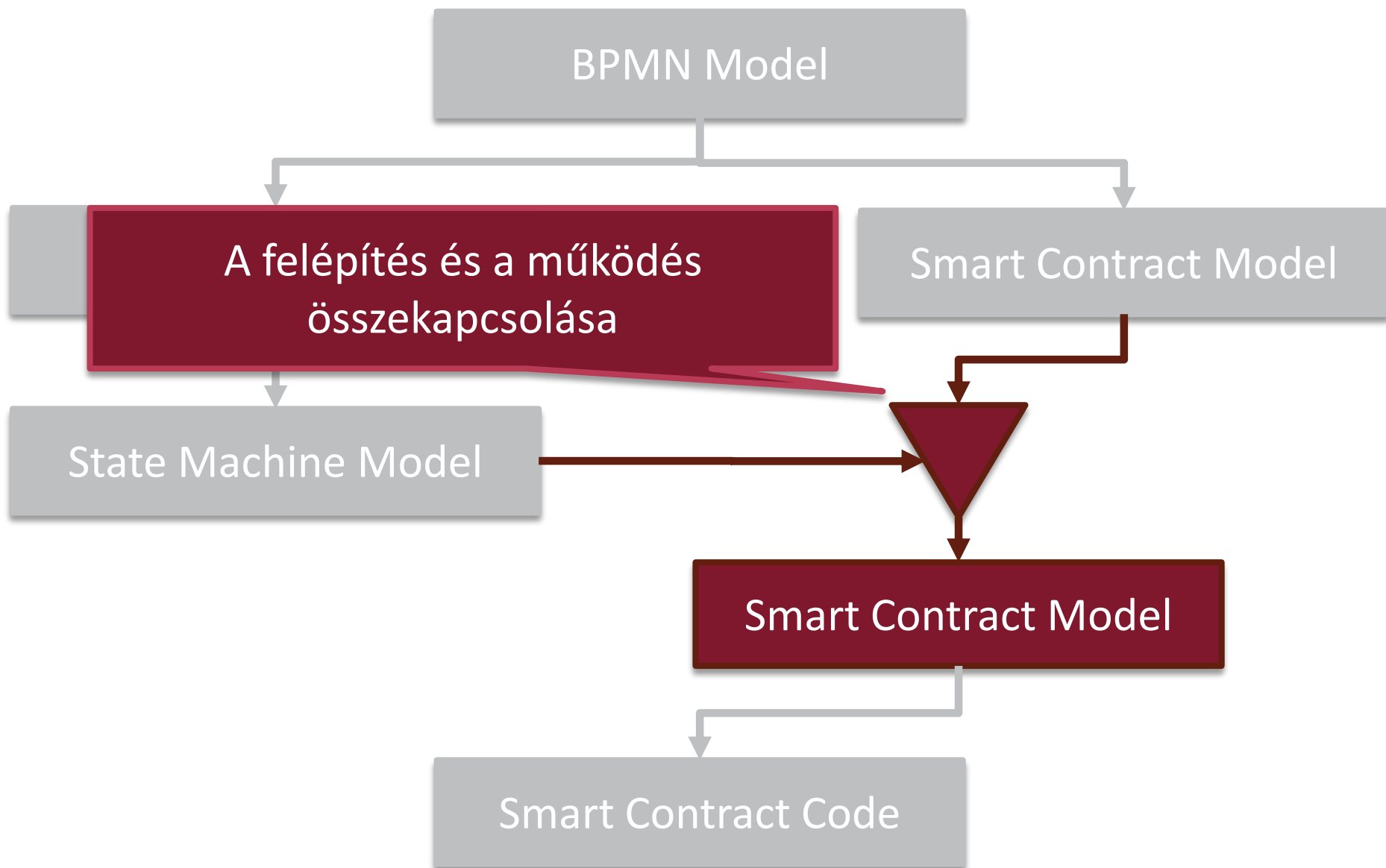

Transzformációs folyamat

Transzformációs folyamat

Transzformációs folyamat

